

Aapo Tervo

**“Bye, bye ‘76, Four Years Early” – Denverin olympialaisprosessi
yhdysvaltalaislehdissä 1968 - 1972**

Pro gradu -tutkielma
Historia
Historian ja etnologian laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2023

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Historian ja etnologian laitos
Tekijä Aapo Tervo	
Työn nimi “Bye, bye ‘76, Four Years Early” – Denverin olympialaisprosessi yhdysvaltalaislehdissä 1968 – 1972.	
Oppiaine Historia	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Aika Kevät 2023	Sivumäärä 50
<p>Tiivistelmä</p> <p>Coloradon osavaltion pääkaupungille Denverille myönnettiin vuoden 1976 talviolympialaiset Amsterdamissa järjestetyssä Kansainvälisen olympiakomitean kokouksessa toukokuussa 1970. Noin kahta ja puolta vuotta myöhemmin Denverissä järjestettiin kansanäänestys siitä, halusivatko kaupungin asukkaat jatkaa Coloradon osavaltion rahoitusta olympialaishankkeeseen. Äänestystulos oli selkeä, kun noin kaksi kolmesta äänesti osavaltion rahoitusta ja samalla myös olympialaisjärjestelyjä vastaan. Tutkimuksessani pyrin selvittämään syitä Denverin olympialaisprosessin epäonnistumiseen sekä denveriläisten suhtautumista siihen.</p> <p>Tässä tutkimuksessa syvennyn tarkastelemaan kyseistä kahden ja puolen vuoden ajanjaksoa hyödyntäen alkuperäisaineistojani sekä tutkimuskirjallisuutta. Alkuperäisaineistoni koostuu pääosin Denverin olympialaisprosessia käsitelleistä amerikkalaislehdistä sekä Denverin järjestelykomitean raportista Kansainväliselle olympiakomitealle. Lähestyn tutkimusaiheittani tapaustutkimuksen keinoin, ja keskeisenä aineiston analyysimenetelmänä käytän narratiivista analyysiä. Näitä hyödyntäen analysoin Denverin olympialaisprosessin kannalta merkittäviä tapahtumia ja käännteitä sekä yksittäisiä järjestöjä ja niihin kuuluneiden toimijoiden puheenvuoroja.</p> <p>Denverin epäonnistunut yritys isännöidä olympialaiset voidaan jakaa karkeasti kahteen osasyhyyn; taloudellisiin ja ympäristöllisiin tekijöihin, jotka molemmat olivat osaltaan vaikuttamassa siihen, että suurin osa denveriläisistä kallistui lopulta vastustamaan kisoja. Kisoja aktiivisesti vastustanut järjestö Citizens for Colorado’s Future teki ansiokasta ruohonjuuritason työtä ja onnistui vakuuttamaan äänestäjät siitä, että olympialaisten järjestäminen heidän kotikaupungissaan ei ollut hyvä idea. Sen sijaan olympialaisprosessia päättäväisesti eteenpäin vienyt Denverin järjestelykomitea ei onnistunut saamaan äänestäjiä puolelleen ja joutui useista epätoivoisista yrityksistään huolimatta myöntämään tappionsa.</p>	
Asiasanat Denver, Colorado, olympialaiset, olympialaisprosessi, talous, ympäristö	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

Sisällysluettelo

1 Johdanto	3
1.1 Olympialaisten taloudelliset ja ympäristölliset haasteet.....	5
1.2 Tutkimuskysymykset ja -aineisto.....	9
1.3 Tutkimusmenetelmät.....	10
1.4 Aiempi tutkimus.....	13
2 Erilaisia narratiiveja kisojen perumisesta	17
2.1 Talous.....	20
2.2 Ympäristö.....	28
3 Järjestöjen ja toimijoiden merkitys	33
3.1 Denverin olympialaisprosessi poliittisena näyttämönä.....	33
3.2 “Hinnalla millä hyvänsä” – epäluottamusta ja erimielisyyksiä.....	38
3.3 Denverin olympialaisprosessin merkittävimmät yksittäiset toimijat.....	41
4 Päätäntö	47
4.1 Yhteenveto ja pohdinta.....	47
4.2 Krakova – eurooppalainen 2010-luvun vastine Denverin tapaukselle.....	51
5 Lähteet ja kirjallisuusluettelo	53

1 Johdanto

“We will go ahead and stage the games - ...”¹ - Denverin järjestelykomitean puheenjohtaja Bob Pringle

“The United States challenged long-standing tradition today in pressing its bid to host both the Summer and Winter Olympic Games in 1976 as part of America’s bicentennial celebration”² – Colorado Springs Gazette-Telegraph

“Colorado will have its chance to show why it is part of the nation, not just a stopping point between Chicago and Los Angeles”³ - Colorado Springs Gazette-Telegraphin toimittaja Morris Fraser

Marraskuun 7. päivä vuonna 1972 Coloradon osavaltiossa järjestettiin kansanäänestys. Kyseisessä äänestyksessä päätettiin siitä, halusivatko Coloradon asukkaat jatkaa osavaltion rahoitusta Coloradon pääkaupungin, Denverin, olympialaishankkeeseen. Kyseessä oli olympialaisten järjestämisen kannalta elintärkeä päätös, sillä käytännössä se määrittäisi sen, halusivatko coloradolaiset Denverin isännöivän vuoden 1976 talviolympialaisia vai ei. Coloradolaislehti *Rocky Mountain Newsin* tutkiva journalisti Richard O’Reilly kirjoitti viikkoa ennen kansanäänestystä, kuinka monet paikalliset näkivät olympialaisten järjestämisen osavaltionsa tulevaisuuden kannalta tärkeämpänä kysymyksenä kuin minkään poliittisen ehdokkaan valinnan⁴.

Ennen äänestystä tehdyistä gallupeista ei voinut vielä arvioida varmaksi sitä, kuinka äänestyksessä tulisi käymään. Denveriläislehti *Journal-Sentinelissä* noin kuukautta ennen varsinaista äänestyspäivää julkaistiin paikallisten mielipiteitä siitä, kuinka he aikoivat äänestää, ja noin puolet oli rahoituksen jatkamisen kannalla.⁵ Median uutisoinnin perusteella melko tasaisista lähtökohdista huolimatta äänestyksen tulos oli kuitenkin lopulta hyvin selkeä; 343 832 ihmistä äänesti osavaltion rahoituksen jatkamista vastaan, kun taas 232 159

¹ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1970.

² Colorado Springs Gazette-Telegraph 1970.

³ Fraser 1970, 64.

⁴ O’Reilly 1972, 8, 19.

⁵ Journal-Sentinel 1972, 20.

ääntä annettiin rahoituksen jatkamisen puolesta.⁶ Lähes päivälleen kahta ja puolta vuotta aiemmin toukokuussa 1970 Kansainvälinen olympiakomitea KOK oli myöntänyt vuoden 1976 talviolympialaisten kisaisännyyden Denverille. Kyseisiä kisoja hakivat tuolloin myös sveitsiläiskaupunki Sion, Kanadan suurimpiin kaupunkeihin kuuluva Vancouver sekä Suomen hakijakandidaatiksi asettama Tampere, mutta tiukan äänestyksen myötä kisat myönnettiin Yhdysvaltoihin, Denveriin⁷.

Denverissä mahdollista tilaisuutta isännöidä talviolympialaisia odotettiin innolla. Jo ennen kisojen myöntämistä Denverille paikallisten lehtien lisäksi myös muualla Yhdysvalloissa hekumoititi mahdollisuudella saada kesäolympialaiset Los Angelesiin ja talviolympialaiset Denveriin.⁸ Joidenkin asiantuntijoiden mukaan molemmat kaupungit mahdollisesti hyötyisivät siitä, että Yhdysvallat juhlisti 200-vuotisjuhlaansa vuonna 1976, sillä se voisi tarkoittaa sentimentaalisia ääniä sekä Los Angelesille että Denverille kisakaupungeista äänestettäessä.⁹ Viisaiden ja kokeneempien tarkkailijoiden mukaan Kansainvälinen olympiakomitea kuitenkin halusi myöntää olympialaisia maille, jotka eivät olleet niitä vielä isännöineet. Näin oli käynyt aiemminkin, kun 1950-1960-luvuilla olympialaisia pääsivät järjestämään muun muassa Australia, Japani ja Meksiko.¹⁰ Yhdysvaltojen 200-vuotisitsenäisyyspäivän lisäksi 1976 oli Coloradon osavaltiolle merkittävä vuosi, sillä se täytti tuolloin 100 vuotta. Denver olisi siis juhlistanut talviolympialaisia järjestäessään Yhdysvaltojen 200-vuotisjuhlan lisäksi Coloradon 100-vuotista taivalta. Denverin saatua kisaisännyyden Coloradon kuvernööri John A. Love totesikin olevansa äärimmäisen otettu tästä kunniasta ja lupasi osavaltion tekevän kaikkensa, jotta tulevista olympialaisista tulisi mahdollisimman hieno tapahtuma kunnianosoituksena niin Denverille kuin koko Yhdysvalloille.¹¹

Pian kisojen myöntämisen jälkeen Denverin olympialaishankkeen ympärille alkoi kuitenkin kerääntymään tummia pilviä. Eniten päänvaivaa aiheuttivat kisojen järjestämisestä aiheutuvat korkeat kustannukset sekä näiden kustannusten vähättely ja jopa niistä valehtelu ihmisille.

⁶ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972.

⁷ GamesBids.com 2011. Toisella äänestyskierröksellä, jolla vielä Tamperekin oli mukana, Sion sai kaksi ääntä enemmän kuin Denver. Denverin kanssa kisaisännyydestä kilpaillut sveitsiläiskaupunki kuitenkin hävisi kolmannen ja viimeisen kierroksen äänestyksen Denverille äänin 39-30.

⁸ Farow 1970.

⁹ Farow 1970.

¹⁰ Farow 1970.

¹¹ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1971.

Kustannusten ohella myös kisapaikkojen rakentamisesta ja sijoittamisesta aiheutuneet ongelmat sekä niistä johtuneet haitalliset ympäristövaikutukset aiheuttivat vastarintaa monissa paikallisissa. Kun vuoden 1976 talviolympialaiset myönnettiin toukokuussa 1970 Denverille, kisoja vastustaneista paikallisista koostuneet aktivistit muodostivat muutamiakin olympialaisten vastaisia ryhmittymiä, joista merkittävin Denverin olympialaisprosessin aikaan oli Citizens for Colorado's Future (CCF).¹² CCF:n lisäksi oman intohimoisen panoksensa olympialaisten vastaiseen taisteluun toi ryhmä nimeltä Protect Our Mountain Environment (POME).¹³

Tässä tutkimuksessa pohjustan aluksi varsinaista tutkimusaiheeni, eli Denverin olympialaisprosessia 1970-luvun alussa, yleisellä taustoituksella olympialaisista ja niihin liittyvistä haasteista. Tämän jälkeen esittelen tutkimukseni pähkinänkuoressa tutkimuskysymysteni ja -aineistojeni kautta. Toisessa luvussa tarkastelen Denverin olympialaisprosessin epäonnistumiseen johtaneita syitä; miten 200-vuotiaan Yhdysvaltojen juhlistamiseksi kaavailtuista olympialaisista jouduttiinkin luopumaan neljä vuotta etuajassa? Kolmannessa luvussa syvennyn käsittelemään Denverin olympialaisprosessiin liittyneitä yksittäisiä järjestöjä ja toimijoita, joiden merkitys kisojen puolustamisessa tai vastustamisessa oli tärkeä. Lisäksi pohdin sanomalehtien suhtautumista ja niiden luomia erilaisia narratiiveja olympialaisprosessista. Neljännessä ja viimeisessä luvussa vedän tutkimustuloksiani yhteen ja teen lyhyttä katsausta viime vuosina kohdattuihin haasteisiin ja eräänlaisiin trendeihin olympialaisia järjestettäessä, joita voi linkittää ja joista löytyy mielenkiintoisia yhtymäkohtia eräänlaisena tienraivaajana toimineeseen Denverin tapaukseen.

1.1 Olympialaisten taloudelliset ja ympäristölliset haasteet

Tässä tutkimuksessa yhtenä keskeisenä teemana ovat Denverin 1970-luvun alun olympialaisprosessin taloudelliset ongelmat, joiden voidaan nähdä konkretisoituneen kisajärjestelyistä laadittuun harhaanjohtavaan ja vastuuttomaan budjettiarvioon. Denverin olympialaisprosessista ensisijaisessa vastuussa olleella Denverin järjestelykomitealla (Denver Organizing Committee) oli vaikeuksia saada kisajärjestelyihinsä rahoitusta, mikä koitui

¹² Whitney 1973, 5.

¹³ Sanchez 2016.

heidän kannaltaan lopulta varsin kohtalokkaaksi. Syvennyn kyseisten kisojen rahoitukseen ja siihen kohdistuneisiin haasteisiin tarkemmin luvussa 2.1. Ennen varsinaiseen tutkimusosuuteen siirtymistä käyn kuitenkin aluksi läpi, kuinka olympialaisia yleensä ottaen rahoitetaan ja mistä eri osista kisojen saama rahoitus koostuu. Lisäksi teen lyhyen historiataustoituksen olympialaisten historian budjeteista sekä muutamista olympialaisten aiheuttamista varjopuolista.

Olympialaisten rahoitus koostuu pääasiallisesti kahdesta osasta; järjestäjämäärän olympiakomitean sekä olympiakomitean ulkopuolisten tahojen budjetista (OCOG¹⁴ Budget and the Non-OCOG Budget).¹⁵ Kansallista olympiakomiteaa rahoittaa Kansainvälinen olympiakomitea KOK, joka puolestaan saa tulonsa olympialaisten yhteistyökumppaneilta, kisojen televisiointioikeuksista sekä muista tulonlähteistä, joista kaikki ovat KOK:lle valtavia tulonlähteitä.¹⁶ Toinen puolisko rahoituksesta koostuu olympiakomitean ulkopuolisten tahojen rahallisista panostuksista, jotka koostuvat pääosin pääomasijoituksista kisapaikkojen rakentamiseen sekä yleisen infrastruktuurin parantamiseen. Näiden hankkeiden suuruus riippuu pitkälti siitä, millaisia tulevaisuuden suunnitelmia järjestäjäkaupungilla on, sekä tietenkin siitä, kuinka paljon kisapaikkoja kaupungin alueelle tulisi vielä olympialaisia varten rakentaa.¹⁷ Tällaisilla suurilla olympialaisia varten tai niiden varjolla tehdyillä hankkeilla on kuitenkin hintansa. Council of Foreign Relations -nimisen järjestön raporttien mukaan Montrealin veronmaksajilta kesti 30 vuotta maksaa Montrealin kaupungin ottama velka pois vuoden 1976 kesäolympialaisten järjestämistä varten.¹⁸

Viime vuosikymmeninä olympialaisjärjestelyistä koituneet kustannukset ovat karanneet käsistä. Atte Husu kirjoitti kesällä 2021 Yle Urheilun verkkosivuilla julkaistussa artikkelissa nykyaikaisten olympialaisten räikeistä budjettilylyksistä. Tekstissään Husu lainaa oxfordiläiläistutkijoiden Bent Flyvbjergin ja Alexander Budzierin kesällä 2021 tekemää selvitystä siitä, kuinka 1960-luvulta tähän päivään asti jokaikiset olympialaiset ovat ylittäneet kisojen hakuvaiheessa ilmoitetun budjetin.¹⁹ Pahiten budjettiarvio karkasi käsistä vuoden 1976 kesäolympialaisissa Montrealissa, kun kisojen lopullinen hintalappu oli 720% suurempi

¹⁴ Organising Committee for the Olympic Games.

¹⁵ Clarendon 2021.

¹⁶ Clarendon 2021.

¹⁷ Clarendon 2021.

¹⁸ Clarendon 2021.

¹⁹ Husu 2021

kuin hakuprosessin aikana annettu arvio.²⁰ Myös Sotshissa vuonna 2014 järjestetyt talviolympialaiset nousivat otsikoihin, kun Venäjä käytti varsinaisiin kisajärjestelyihin noin 18 miljardia euroa, mutta rautatiehankkeiden ja muiden infrastruktuuritöiden jälkeen summa kohosi peräti 40 miljardiin euroon.²¹ Niin vastuuttomilta kuin näin rajut budjettiylitykset kuulostavatkin, ne ovat tavallisia ilmiöitä suuria urheilutapahtumia järjestettäessä.²²

Preuß, Andreff ja Weitzmann (2019) esittelevät teoksessaan useita eri syitä sille, miksi ennakkoon asetetut budjettiarviot suuria urheilutapahtumia, kuten olympialaisia järjestettäessä jäävät lähes poikkeuksetta aina vajaiksi ja vieläpä melko pahasti. Eräänä mielenkiintoisena tutkimustuloksena he nostavat teoksessaan esiin sen, kuinka olympialaisia järjestävät kaupungit usein laajentavat olympialaisprojektien mittakaavaa koskettamaan sellaisiakin infrastruktuurihankkeita, jotka eivät edes varsinaisesti liity olympialaisten järjestämiseen, kuten uusien sairaaloiden tai teattereiden rakentaminen tai vanhojen kunnostaminen.²³ Tämä on yksi konkreettinen osoitus siitä, kuinka urheilu ja erityisesti olympialaiset sisältävät poliittista päätöksentekoa ja politisoitumista, joiden tulokset näkyvät suuremmallekin yleisölle, mutta joissa myös osa asioista tapahtuu kulisseyssä tulematta julki. Usein tällaisissa tapauksissa olympialaisiin “kuulumattomista” rakennushankkeista hyötyvät niiden tukijat, jotka eivät kuitenkaan joudu osallistumaan näistä johtuviin kustannuksiin²⁴. Poikkeuksiakin kuitenkin tapahtuu, kun joissain tapauksissa kulissit kaatuvat ja likainen totuus paljastuu kaikille. Näin tapahtui esimerkiksi toukokuussa 2015, kun kansainvälisen jalkapalloliiton FIFA:n korruptiovyöhyke paljastui ja sveitsiläiset viranomaiset pidättivät useita kokeneita FIFA:n virkamiehiä Zürichissä kesken FIFA:n vuosittaisen kokouksen.²⁵

Viime vuosina ja vuosikymmeninä suurista urheilutapahtumista puhuttaessa keskusteluun on noussut käsillä olevan ilmastonmuutoksen myötä myös urheilun suhde ympäristöön. Australialainen emeritaprofessori Helen Lenskyj käsittelee vuonna 2000 ilmestyneessä teoksessaan olympialaisten varjopuolia ja nostaa yhdessä kirjan osiossa esiin olympialaisten aiheuttamat ympäristöongelmat, kuten lisääntyneen jätehuollon, energiankulutuksen sekä

²⁰ Husu 2021.

²¹ Husu 2021.

²² Preuß, Andreff & Weitzmann 2019, 8.

²³ Preuß, Andreff & Weitzmann 2019, 15.

²⁴ Preuß, Andreff & Weitzmann 2019, 15.

²⁵ Gibson & Gayle 2015.

luonnonle aiheutuvat negatiiviset vaikutukset²⁶. Vaikka Lenskyj on julkisesti kertonut olevansa olympialaiskriitikko, hänen näkemyksensä olympialaisista eivät ole subjektiivisia tai poliittisesti väärittyneitä, vaan ne pohjautuvat tutkimustietoon. Vuosi vuodelta nousseet, Lenskyjinkin useaan kertaan esiin nostaneet olympialaisten järjestämiskulut ja entistä hienommat ja suuremmat kisapaikat aiheuttavat myös ympäristölle ylimääräistä haittaa. Myös Denverin olympialaisprosessin kohdalla negatiiviset ympäristövaikutukset olivat suuresti esillä. Suurimmilta osin nuorista ympäristöaktivisteista koostuneet ryhmittymät ja järjestöt pitivät kovaa ääntä nimenomaan siitä, kuinka olympialaisten järjestäminen Denverissä ja sen lähialueilla aiheuttaisi tarpeettoman suurta haittaa kaupungin ja koko osavaltion kauniille luonnonle. Nimenomaan ympäristötekijät olivat merkittävä osasy siihen, että talviolympialaiset vietiin lopulta pois Denveristä.

Denverin tapauksessa suurin kritiikki kohdistui päättäjiin, jotka muun muassa valehtelivat olympialaisten budjettiarviosta. Kuitenkin Denverin olympialaisprosessin aikoihin myös Kansainvälinen olympiakomitea ja olympialiike ylipäättään joutuivat kritiikin kohteiksi. Utahilaisessa sanomalehdessä pohdittiin syksyllä 1971, olisiko olympialiikkeellä aika miettiä omia arvojaan ja prioriteettejaan, mikäli yhden maailman rikkaimman valtion yksi rikkaimmista kaupungeista paini resurssiongelmien kanssa olympialaisia organisoidessaan.²⁷ Viime vuosina lisääntyneet perääntymiset olympialaisten järjestämisestä²⁸ eivät anna olympialaisten tulevaisuudesta kovin lupaavaa kuvaa. Vielä tänäkin päivänä Los Angelesin vuoden 1932 kesäolympialaiset ja Barcelonassa vuonna 1992 järjestetyt kesäolympialaiset ovat koko olympialaisten historiassa ainoat kaupungit, jotka ovat jääneet kisoista taloudellisesti plussan puolelle.²⁹

²⁶ Lenskyj 2000, 155-156.

²⁷ Samuel 1971, 21.

²⁸ Khraiche & Alakshendra 2021, 848. Vuoden 2022 talviolympialaisia hakeneet Tukholma, Lviv, Krakova ja Oslo vetivät lopulta tarjouksensa pois; samoin tekivät Boston ja Hampuri, jotka hakivat vuoden 2024 kesäolympialaisia. Tuoreimpiin kaupunkeihin, jotka tulivat olympialaisten järjestämisen kannalta toisiin aatoksiin lukeutuvat Calgary, Innsbruck, Graz, Sapporo sekä Sion.

²⁹ Khraiche & Alakshendra 2021, 845-846.

1.2 Tutkimuskysymykset ja -aineisto

Lähestyn tutkimusaiheittani pääasiallisesti kolmen eri tutkimuskysymyksen kautta. Tarkoitukseni ei ole rakentaa laajaa ja kaikenkattavaa kokonaiskuvaa Denverin olympialaisprosessista, vaan käydä läpi sen merkittävimmät tapahtumat ja syventyä erityisesti niihin syihin, joiden vuoksi vuoden 1976 talviolympialaisia ei koskaan päästy järjestämään Coloradon osavaltion pääkaupungissa, Denverissä. Näin ollen tutkimukseni painopiste ja myös tutkimuskysymykseni voidaan tiivistää seuraavasti;

1. Mitkä tekijät vaikuttivat Denverin olympialaisprosessin epäonnistumiseen, ja miten?
2. Miten coloradolaisten suhtautumistavat Denverin olympialaisia kohtaan muuttuivat vuosina 1970-1972, ja mitkä seikat selittävät näitä muutoksia asenteissa?
3. Millaisia narratiiveja amerikkalaisissa sanomalehdissä rakennettiin Denverin olympialaisista, ja minkälainen vaikutus niillä oli Coloradon alueen asukkaisiin?

Pro graduni kattoteemana on olympialaisten ja politiikan erottamaton side, erityisesti amerikkalaisesta näkökulmasta. Tarkoitukseni on tarkastella tutkimustani pohjustavana teemana sitä, kuinka nämä kaksi vaikuttavat toisiinsa, ja miksei niitä ole mahdollista erottaa toisistaan. Tarkemmin tutkimukseni kuitenkin sijoittuu 1970-luvun alun Coloradon osavaltion pääkaupunkiin, Denveriin, jolle myönnettiin toukokuussa 1970 vuoden 1976 talviolympialaiset. Taloudellisiin ja ekologisiin syihin vedoten Denverin asukkaat kuitenkin äänestivät vuonna 1972 järjestetyssä kansanäänestyksessä osavaltion taloudellisen tuen lopettamisesta kisajärjestelyihin. Kisojen vastustajat voittivat äänestyksen selkeästi, osavaltion rahoitus katkaistiin ja Denver joutui muutamia kuukausia myöhemmin luopumaan kisoista.³⁰ Äänestystulos aiheutti hyvinkin erilaisia reaktioita ja nämä reaktiot ovat keskiössä tässä tutkimuksessa, jossa pyrin tutkimuskysymysteni kautta myös vastaamaan siihen, miten ja miksi coloradolaisten suhtautumistavat mahdolliseen kisaisännyyteen muuttuivat olympialaisprosessin edetessä.

Tutkimusaineistoni koostuu suurimmilta osin 1960- ja 1970-lukujen taitteen amerikkalaisista sanomalehdistä, joissa käsiteltiin Denverin olympialaisprosessia. Coloradon alueen paikallisista lehdistä ainakin *Colorado Springs Gazette-Telegraph*, *Greeley Daily Tribune*

³⁰ Moore 2015.

sekä *Fort Collins Coloradoan* uutisoivat Denverin olympialaisiin liittyvistä asioista melko säännöllisesti. Näistä kolmesta tutkimukseni kannalta *Colorado Springs Gazette-Telegraph* on hyödyllisin, sillä se uutisoi säännöllisimmin ja kattavimmin Denverin olympialaisprosessiin liittyvistä käänteistä. Paikallislehtien lisäksi myös muut kansalliset sanomalehdet muodostavat työni alkuperäisaineiston runkoa, sillä ajoittain ei-paikallisten lehtien näkemykset olivat huomattavasti kriittisempiä ja totuudenmukaisempia. Niiden hyödyntäminen on siis työni laadun kannalta hyvin oleellista ja perusteltua. Sanomalehtien lisäksi alkuperäisaineistonani on Denverin järjestelykomitean DOC:n valmistama lähes 300 sivun mittainen raportti tulevista talviolympialaisista Kansainvälisen olympiakomitean KOK:n johtokunnalle. Toukokuussa 1972 esittelemässään raportissa DOC on hyvin seikkaperäisesti eritellyt muun muassa olympialaisten järjestelyyn vaadittavien resurssien määrän, markkinointisuunnitelma sekä kaavailtujen kisapaikkojen kunnostussuunnitelman.

Alkuperäisaineistoa analysoidessani kiinnostukseni kohdistuu niistä havaittaviin narratiiveihin. Narratiivinen tutkimus, josta kerron seuraavassa alaluvussa tutkimusmetodeitani selittäessä enemmän, auttaa kuvaamaan ja ymmärtämään todellisuutta, ihmisten toimintaa sekä erilaisille ilmiöille annettuja merkityksiä³¹. Tässä tutkimuksessa aion tarkastella Denverin olympialaisprosessia alkuperäisaineistoni kautta ja kohdistaa aineistojeni analyysia koskettamaan sitä, mitä kerrotaan, miksi kerrotaan ja kenties tärkeimpänä, miten kerrotaan.

1.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseni on yhdistelmä muutamasta eri tutkimusmenetelmästä. Denverin olympialaisprosessin ollessa melko ainutlaatuinen yksittäistapaus, on mielestäni perusteltua ja jopa loogista lähestyä sitä tapaustutkimuksen keinoin. Iris Aaltio-Marjosola esittelee tapaustutkimuksen tutkimusmenetelmänä, jossa tutkittavat tapaukset ovat ainutkertaisia ja niitä pyritään tutkimaan omassa ainutlaatuisessa ympäristössään. Aaltio-Marjosolan mukaan kyseessä on erityisen sopiva tutkimusmenetelmä silloin, kun tutkijan pyrkimyksenä on saavuttaa mahdollisimman kokonaisvaltainen ymmärrys jostain tapauksesta tai ilmiöstä.³²

³¹ Vähäsantanen, Sévon & Mykkänen 2017.

³² Aaltio-Marjosola 1999.

Tapaustutkimuksessa tärkeää on perustella mahdollisimman vakuuttavasti, miksi kyseinen aihe tai ilmiö on valittu tutkittavaksi, ja mitä voimme tästä ilmiöstä oppia. Denverin olympialaisprosessin kohdalla voimme näin jälkikäteen todeta, että siinä tehtiin useita virheitä ja vääriä valintoja, joista olympialaisten järjestäjätahot ovat voineet ja voivat edelleen ottaa opiksi. Näiden väärin valintojen voi arvioida olevan useamman tekijän summa.

Jorma Kananen vertaa osuvasti tapaustutkimusta hyödyntävää tutkijaa palapelin kokoajaan; tutkimusaineistojen myötä palaset ovat kasassa, mutta on täysin toinen asia saada ne oikeille paikoilleen.³³ Toisena vertauksena tapaustutkimuksen, tutkijan ja tutkimusaineistojen välisestä suhteesta Kananen rinnastaa tapaustutkimuksen tekemistä oikeudenkäyntiin. Hänen mukaansa tutkijan tulee muodostaa aineistoistaan mahdollisimman luotettava ja aukoton ratkaisu tutkimusongelmaansa. Tutkimuksen tekijä on siis aineistonsa kanssa ikään kuin todistaja, joka pyrkii vakuuttamaan lukijan oman teoriansa avulla.³⁴ Edellä mainitut Kanasen vertaukset pätevät myös oman tutkimukseni kohdalla. Palapelin palasia eli aineistoja on tutkimuksessani melko paljon, mikä aiheuttaa omat haasteensa. Toisaalta esimerkiksi keräämäni uutiset eri sanomalehdistä käsittelivät samoja asioita eri sanankääntein ja otsikoin, joten tässä tutkimuksessa hyödyntämiäni sanomalehtiä ei ole loppujen lopuksi aivan lukematonta määrää.

Toisena tutkimusmenetelmänä käytän tässä työssä narratiivista analyysiä.

Yhdysvaltalaisprofessori ja -kirjailija Gordon Pradl korostaa tarinoiden merkitystä tiettyjen tutkimusten kohdalla. Pradl toteaa erilaisten narratiivien auttavan tutkijaa ymmärtämään paremmin yksilöiden ajatuksia ja aikomuksia.³⁵ Narratiivinen analyysi sopii tutkimukseeni todella hyvin, sillä Denverin olympialaisprosessi 1970-1972 muistutti ajoittain jopa melko tragikoomista tarinaa, jonka kulkua värjivät useat eri järjestöt ja toimijat. Tutkimukseni alkuperäisaineistoa muodostavat muun muassa amerikkalaiset sanomalehdet vuosilta 1970-1972, joista suurin osa on Coloradon ja Denverin paikallislehtiä. Näiden sanomalehtien sivuilla ääneen pääsivät sekä kisojen järjestämistä puolustavat että vastustavat tahot, eikä median puolelta selkeää suosimista suuntaan tai toiseen ollut havaittavissa. Palstatilaa lehtien sivuilta saivat nimittäin kisoja vastustaneet tahot, vaikka suurin osa heistä ei ollut politiikan saralla niin sanotusti vallan kahvassa, mutta he olivat sitäkin äänekkäämpiä ja

³³ Kananen 2013, 58.

³⁴ Kananen 2013, 60.

³⁵ Pradl 1984.

intohimoisempia ajamansa asian suhteen. Kaiken kaikkiaan aineistoissani jyrkästi vastakkaisten näkemysten esiintymisen, yhdistettynä Coloradon osavaltiota ja koko kansakuntaa koskettavaan historialliseen olympialaisprosessiin, voidaan nähdä aiheuttaneen mielenkiintoisten ja erilaisten narratiivien rakentumista.

Hatavara, Hydén ja Hyvärinen tiivistävät narratiivin käsitteen teoksessaan *The Travelling Concepts of Narrative* hyvin. Jokaisella narratiivilla tai tarinalla on alku, joka asettaa sille tietyn sävyn. Tarinassa tapahtuu kuitenkin usein yllättäviä käännteitä, jotka muovaavat tarinaa erilaiseksi.³⁶ Denverin olympialaisprosessia tutkiessani keskiössä on yhdysvaltalaisen lehdistön tietyn aikavälin aikana luomat narratiivit, jonka käännteisiin vaikuttivat eri järjestöt, yksittäiset toimijat sekä myös osaltaan Denverin ja Coloradon muiden alueiden asukkaat. Yhtenä tämän työn painopisteenä on paikallisten asukkaiden vastaanotto olympialaisprosessia koskevista tapahtumista uutisointiin. Konkreettisimmin paikallisten reaktioita heijasteli kansanäänestyksen tulos sekä sanomalehdissä julkaistut mielipidekirjoitukset kisojen puolesta ja niitä vastaan.

Narratiivista analyysiä hyödyntäessäni ensisijainen tarkoitukseni on muodostaa tutkimastani Denverin tapauksesta tarina, jossa oli aristotelisesti alku, keskikohta ja loppu. Pääasiallinen keskittyminen on kuitenkin tarinan osia yhteen punovassa juonessa, johon oleellisesti vaikuttivat Denverin olympialaisprosessia edistäneet ja hidastaneet järjestöt ja näiden sisällä operoineet yksittäiset toimijat. Näiden järjestöjen ja toimijoiden lausunnot ja teot ovat hyvin suurilta osin muodostamassa tutkimukseni narratiivista analyysiä, sillä tutkimissani sanomalehdissä Kansainvälinen olympiakomitea (KOK) ja Denverin järjestelykomitea (DOC) sekä kisoja aktiivisesti vastustanut järjestö Citizens for Colorado's Future (CCF) vievät melko runsaasti palstatilaa. Denverin olympialaisista käydyt keskustelut olivat ajoittain hyvinkin värikkäitä, eikä konflikteilta välttytty, kun eri puolille kuuluneet yksilöt ja ajoittain myös puolensa valinneet sanomalehdet puolustivat agendojaan intohimoisesti.

Järjestöjen ja toimijoiden ohella tutkimukseni narratiivit rakentuvat muutaman eri osa-alueen ympärille, joihin Denverin olympialaisprosessin kannalta merkittävät yksittäiset toimijat myös puheenvuoroissaan tarttuivat. Tässä työssä keskityn näistä osa-alueista kahteen kenties merkittävimpään, talouteen ja ympäristöön liittyviin narratiiveihin, joita tulen käsittelemään

³⁶ Hatavara, Hydén & Hyvärinen 2013, 4.

tarkemmin luvuissa 2.1 ja 2.2. Kyseisillä osa-alueilla oli niin suuri merkitys Denverin olympialaisprosessin epäonnistumisen kohdalla, että ne ansaitsevat työssäni suuren valokeilan.

1.4 Aiempi tutkimus

Kuten edellä totean, ei Denverin olympialaisprosessista ole tehty kovin paljon tutkimusta. Tähän yhtenä merkittävänä syynä lienee se, että Denverin 1970-luvun alkuun sijoittunut taistelu vuoden 1976 talviolympialaisista putoaa ikään kuin muutaman eri historiatutkimuksen alalajin väliin. Sitä ei varsinaisesti voida laskea kuuluvan osaksi olympialaisten historiaa, sillä Denver ei koskaan päässyt järjestämään niitä. Denverin olympialaisprosessi sijoittuu myös ajallisesti siinä mielessä hankalaan ajankohtaan, että tutkimuksellisesta näkökulmasta yleisesti ottaen kiinnostavimmat olympialaiset järjestettiin vuosina 1980 Moskovassa ja 1984 Los Angelesissa.³⁷ Kyseisten olympialaisten lisäksi vuonna 1936 natsi-Saksassa järjestetyt olympialaiset ovat jääneet kuuluisina propagandakisoina historiankirjoihin, ja niistäkin löytyy kylmän sodan olympialaisten lisäksi paljon tutkimuskirjallisuutta.³⁸ Denverin ainutlaatuinen tapaus on siis jäänyt tutkimusaiheena taka-alalle.

Mielestäni Denverin olympialaisprosessi antaa hyvän tilaisuuden perehtyä tarkemmin politiikan ja olympialaisten yhteenkietoutumiseen nimenomaan valtion sisäpoliittisesta näkökulmasta. Moskovan ja Los Angelesin olympialaisiin kuului oleellisena osana kylmän sodan tyyliin ulkopoliittikka ja sen näkyminen urheilukentillä. Denverin tapaus kuitenkin osoittaa oivallisesti, kuinka olympialaisten kaltainen suur tapahtuma aiheuttaa maan sisäisten järjestöjen välillä keskinäistä erimielisyyttä, jolla on merkittäviä seurauksia niin sisä- kuin ulkopoliittisestikin. Aiheena Denverin olympialaisprosessin voi nähdä jopa tietynlaisena

³⁷ Kylmän sodan olympialaiset ovat olleet suosittu aihe historian tutkijoiden piirissä, ja tutkimusta Yhdysvaltojen ja Neuvostoliiton osallistumisista olympialaisiin onkin tutkittu melko paljon. Noiden supervaltojen osallistumista kylmän sodan aikaisiin olympialaisiin ja niihin liittyvään politiikkaan ovat tutkineet muun muassa Wagg & Andrews (2007), Rider & Project Muse (2016) sekä Parks (2017).

³⁸ Natsi-Saksan järjestämien kesäolympialaisten tarkoituksena Berliinissä vuonna 1936 oli antaa muulle maailmalle positiivinen ja yhtenäinen kuva Saksasta. Kisat muistetaan myös siitä, että vaikka Euroopan maiden niitä kohtaan suunniteltu boikotointi ei onnistunut, Berliinin olympialaisten voi nähdä käynnistäneen boikotointiaallon, joka tuli tutuksi niin kylmän sodan olympialaisissa kuin 2000-luvun jälkeen järjestetyissä kisoissakin. Vuoden 1936 kesäolympialaisista tutkimusta ovat tehneet muun muassa Mandell (1971), Bachrach (2000) sekä Kruger et al. (2003).

opetustarinana ja varoittavana esimerkkinä siitä, kuinka olympialaisia ei tulisi lähteä järjestämään. Tutkimuksessani en valitse puolta sen suhteen, olisiko Denverin tullut järjestää kisoja vai ei, vaan keskittymiseni on pikemminkin näiden puolten argumentoinnin ja retoriikan analysoinnissa. Miten Denverin olympialaisprosessi toimi 1970-luvun alussa ponnistuslautana monille poliitikoille, ja minkälaisia puheenvuoroja olympialaisprosessiin kuuluneet toimijat pitivät? Mihin näillä puheenvuoroilla pyrittiin ja mitä niillä onnistuttiin saavuttamaan? Lehdistön rooli on tällaisen tapauksen kohdalla äärimmäisen kiinnostava, kun kahtiajako oli niin selkeä ja aihe kosketti Yhdysvaltain 200. juhluvuoden myötä myös muita kuin Denverin asukkaita ja poliittisia toimijoita.

Suuremmalle yleisölle melko tuntemattoman aiheen merkittävintä tutkimusta on tehnyt amerikkalaiseen urheiluhistoriaan sekä olympialaisten historiaan erikoistunut yhdysvaltalaisprofessori Adam Berg. Berg julkaisi helmikuussa 2023 teoksen *The Olympics that Never Happened: Denver '76 and the Politics of Growth*. Teoksensa Berg jakaa kolmeen osaan. Aluksi Berg tarkastelee Denverin olympialaisprosessia kisojen puolestapuhuneiden näkökulmasta, minkä jälkeen hän käy läpi toisen osapuolen, eli kisoja vastustaneiden tahojen, toimintaa ja tavoitteita. Kolmannessa ja viimeisessä pääluvussa Berg pohtii Denverin epäonnistuneiden olympialaisjärjestelyjen kohtaloa sekä niiden jälkeensä jättämää perintöä. Berg pohjustaa teoksessaan Denverin olympialaisprosessia käyden läpi Coloradon alueen historiaa, minkä jälkeen hän tekee olympialaisprosessista monipuolisen ja kattavan selostuksen. Muun muassa Montrealin vuoden 1976 kesäolympialaisista aiheutuneeseen velkataakkaan vedoten Berg asettuu sille kannalle, että Denverin oli viisasta luopua olympialaisista.

Bergin teoksen lisäksi hyödynnän tutkimuksessani muutamia osuvia teoksia koskien muun muassa olympialaisten varjopuolia ja niiden kytkeytymistä politiikkaan. Esimerkiksi Helen Lenskyjin *Inside the Olympic Industry: Power, Politics, and Activism* (2000) osuu aiheeseeni todella mainiosti. Preußin, Andreffin ja Weitzmannin olympialaisten budjettiylityksiä käsittelevä *Cost and Revenue Overruns of the Olympic Games 2000–2018* (2019) toimii hyvänä tutkimusaihehtani taustoittavana teoksena. Myös Jules Boykoff on keskittynyt omassa tuotannossaan olympialaisiin nimenomaan kriittisestä näkökulmasta tarkasteltuna. Boykoffia on luonnehdittu myös olympialaisten politiikan asiantuntijaksi.³⁹ Näiden lisäksi hyödynnän

³⁹ Francis 2021.

erinäisiä Denverin olympialaisprosessista kirjoitettuja artikkeleita, joista olen onnistunut saamaan tärkeitä taustoittavia tekijöitä, sekä ulkopuolista näkemystä, jota ei alkuperäisaineistoista löydy.

Denverin olympialaisprosessia ajallisesti lähemmäksi sijoittuvaa tutkimusta on tehnyt niin ikään amerikkalainen professori Laura Lee Katz Olson, jonka teos *Power, Public Policy and the Environment: The Defeat of the 1976 Winter Olympics in Colorado* julkaistiin vuonna 1974 eli ainoastaan noin kaksi vuotta sen jälkeen, kun Denver virallisesti luopui olympialaisten järjestämisestä. Sosiologiaan erikoistuneen professori Olsonin teos tuo hyvää vastapainoa Bergin lähes 50 vuotta myöhemmin ilmestyneelle teokselle samasta aiheesta, sillä suhtautumistavat Denverin olympialaisprosessiin ja ylipäätään olympialaisten järjestämiseen ovat muuttuneet puolen vuosisadan aikana jonkin verran. Esimerkiksi Bergin teoksessa ja myös tässä tutkimuksessa tuodaan esille viime vuosikymmenten aikaiset syvään juurtuneet ongelmat muun muassa olympialaisten budjettiylityksistä, joista Olson ei luonnollisesti 1970-luvun alussa pystynyt samalla tavalla kirjoittamaan, sillä budjettiylityksistä syntynyt ”trendi” alkoi näkymään selkeämmin vasta Olsonin teoksen jälkeen. Olympialaisjärjestelyihin liittyneitä budjettiylityksiä nähtiin jo tuolloinkin, mutta ne eivät olleet paisuneet vielä yhtä valtaviksi kuin viime vuosikymmenten aikana järjestetyissä olympialaisissa on totuttu näkemään.

2020-luvulla Denverin olympialaisprosessista tehty tutkimus auttaa myös antamaan hyvin erilaista näkökulmaa Denverin roolille ensimmäisenä ja toistaiseksi ainoana kaupunkina, joka on olympialaiset saatuaan luovuttanut ne pois. Siinä missä joillekin aikalaisille tapaus on ollut katastrofaalinen ja jopa häpeällinen, olympialaisjärjestelyistä kieltäytyminen on ollut taloudellisiin ja ympäristöllisiin syihin vedoten erityisesti viime vuosina selvästi yleistymään päin. Denverin voi siis nähdä näyttäytyvän tietyllä tapaa tienraivaajana ja edelläkävijänä, vaikka sen tarinaa lähemmin tarkastellessa voi todeta kyseessä olleen varsin tragikoomisen ja kaukana mallikkaasta ja esimerkillisestä toiminnasta olevan politisoituneen kamppailun, joka johti historialliseen lopputulokseen.

Denverin olympialaisprosessin tarkastelu tutkimuksessa on jäänyt hyvin vähäiseksi, ja siihen keskittyvät muutamat teokset käsittelevät kyseistä olympialaisprosessia pitkälti yksittäistapauksena. Tässä työssä pyrin liittämään Denverin tapausta laajemmin osaksi olympialaisten historiaa ja laajennan näkemystä siitä, että Denverin luopuminen

olympialaisista olisi jäänyt ainoaksi laatuaan. Konkreettisenä muutoksena esimerkiksi Bergin tutkimuksiin Denverin tapauksesta tutkin olympialaisprosessia lehdistön näkökulmasta; miten tietyt lehdet valjastettiin tukemaan olympialaisia ja Denverin järjestelykomitean pyrkimyksiä, mutta toisaalta kriittisemmin olympialaispyrkimykseen suhtautuneet lehdet ja niiden toimittajat uutisoivat aiheesta pessimistisemmin nostoen systemaattisesti olympialaisprosessiin liittyneitä ongelmia esiin. Bergin yleistajuisempi ja kokonaisvaltaisempi lähestyminen Denverin olympialaisprosessia tutkittaessa saa vastapainoa tämän työn tiiviimmän rajatusta näkökulmasta, jossa myös lehdistön muodostamia narratiiveja sekä lehdistön eri toimijoista muodostamia representaatioita esitellään tarkemmin.

2 Erilaisia narratiiveja kisojen perumisesta

Kuten Denverinkin tapauksessa, maailmanlaajuisen urheilutapahtuman imagon saaneet olympialaiset jakavat jyrkästi ihmisten mielipiteitä ympäri maailmaa. Yhdysvaltalainen valtiotieteiden tohtori Jules Boykoff kärjistää olympialaisten kaksijakoisuutta käsittelevässä teoksessaan asetelman olevan hyvin selkeä; joko olet olympialaisten puolella tai niitä vastaan.⁴⁰ Boykoffin mukaan tämänkaltainen ajatusmalli on hyvin tyypillinen ja ymmärrettävä, kun hakijakaupungille myönnetään kisaisännöisyys.⁴¹

Denverin epäonnistuneesta yrityksestä isännöidä vuoden 1976 talviolympialaisia ei voi syyttää mitään tiettyä, yksittäistä tekijää, jonka vuoksi kisajärjestelyt jouduttiin lopettamaan ennen kuin niitä päästiin varsinaisesti edes aloittamaan. Denverin tapauksessa syitä olympialaisprosessin epäonnistumiselle oli useita ja olympialaisprosessin lopputuloksen voi nähdä olleen näiden osatekijöiden summa. Tässä osiossa aion syventyä näistä osatekijöistä kahteen kenties merkittävimpään, taloudellisiin ja ympäristöllisiin tekijöihin, joista molemmat osaltaan vaikuttivat ratkaisevasti siihen, ettei Denverin järjestelykomitea DOC ansainnut denveriläisten ja coloradolaisten luottamusta, eikä täten päässyt toteuttamaan haaveitaan olympialaisjärjestelyiden suhteen. Esittelen aluksi kuitenkin lyhyesti muutaman hieman näistä kahdesta pääsyystä poikkeavan narratiivin, jotka kulkivat tutkimissani amerikkalaislehdissä myös olennaisesti mukana.

Denverin olympialaisprosessista uutisoitaessa erilaisilla median luomilla narratiiveilla pyrittiin vaikuttamaan ihmisten mielipiteisiin. Yksi mielenkiintoinen ja näkyvä narratiivi liittyi kansanäänestyksen kysymyksenasetteluun. Denverissä marraskuussa vuonna 1972 pidetty kansanäänestys herätti paljon keskustelua ja oli luonnollisesti yksi merkittävimmistä käännekohtista lopputuloksen kannalta. Kyseisen äänestyksen uutisoinnista erityisen mielenkiintoisen tekee se, että jo ennen äänestystä siihen liittyviä muutoseikkoja kritisoitiin melko jyrkästi. Äänestyksessä kysyttiin sitä, halusiko kansa katkaista Coloradon osavaltion taloudellisen tuen olympialaisten järjestämiseen. Useiden ihmisten mielestä kysymyksenasettelu oli hämmennystä herättävä sillä, sillä “kyllä” -äänellä äänestäjä halusi sanoa “ei” olympialaisille, kun taas “ei” -äänellä näytettiin osavaltion rahoitukselle ja samalla

⁴⁰ Boykoff 2014, 2.

⁴¹ Boykoff 2014, 2.

olympialaishankkeelle vihreää valoa. Toisaalta esimerkiksi kuukausittain ilmestyvä denveriläislehti *West Side Recorder* pyrki kansanäänestyksestä uutisoidessaan olemaan varsin selkeä;

*“A vote “Yes” means you ARE NOT IN FAVOR of state funding — A vote “No” means you ARE IN FAVOR of state funding.”*⁴²

Kansanäänestyksestä rakennettu narratiivi on hyvin mielenkiintoinen, sillä näkemykset siitä, kuinka äänestäjien päätösten tarkoituksellisuutta arvioitiin vaihtelivat melko paljon riippuen siitä, keneltä kysyttiin. Denverin järjestelykomitean johtaja Neil H. Allen arveli ihmisten äänestävän nimenomaan osavaltion rahoituksen jatkamista vastaan, mutta samalla he äänestivät myös tahattomasti olympialaisia vastaan⁴³. Sen sijaan Protect Our Mountain Environment -yhdistyksen perustaja Vance R. Dittman totesi äänestyksen osoittaneen selkeästi, etteivät Denverin asukkaat halunneet järjestää olympialaisia⁴⁴. Lausuntojen näkemyseroja toki selittää Allenin ja Dittmanin eri puolilla oleminen Denverin olympialaisjärjestelyjä koskien, mutta kansanäänestyksen kysymyksenasettelua ja äänestäjien motiiveja on silti oikeutettua pohtia. Äänestivätkö ihmiset tietoisesti osavaltion rahoituksen lopettamisen ohessa myös olympialaisia vastaan? Ja kuinka totuudenmukainen lopullinen äänestystulos oli johtuen äänestyksen kysymyksenasettelusta?

Toinen merkittävä narratiivi Denverin olympialaisprosessiin liittyen koski aikaa ennen äänestystä. Kun vuoden 1976 talviolympialaiset myönnettiin Denverille toukokuussa 1970, osa kaupungin asukkaista oli todella innoissaan. Myös osavaltiotasolla juhlaan oli aihetta ja Coloradon kuvernööri John A. Love totesikin loppuvuodesta 1971 olevansa onnensa kukkuloilla.⁴⁵ Love antoi lupauksensa siitä, että osavaltio tekisi kaikkensa, jotta Denver saisi järjestettyä kaikkien aikojen talviolympialaiset tribuuttina sekä Coloradolle että Yhdysvalloille näiden juhlistaessa pyöreitä vuosia. Hän näki Denverin talviolympialaiset parhaana mahdollisena tapana juhlistaa ja kunnioittaa molempia juhlavuosia.⁴⁶ Myös *Colorado Springs Gazette-Telegraphin* urheilutoimittaja Morris Fraser hekumoi mielikuvilla siitä, kuinka Colorado ei tulisi enää olemaan pelkkä pysähdyspaikka Chicagon ja Los

⁴² West Side Recorder 1972, 6.

⁴³ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972.

⁴⁴ Schneider 1972.

⁴⁵ Fort Collins Coloradoan 1970.

⁴⁶ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1971.

Angelesin välillä. Fraser tiivistä pitkän kirjoituksensa lopussa kyseessä olevan vuoden sykkähdyttävien uutinen ja tarina.⁴⁷

Uutisoinnin sävy kuitenkin muuttui realistisempaan sävyyn viimeistään vuoteen 1972 tultaessa, kun olympialaisia vastustavien ryhmien määrä kasvoi ja ne saivat ääntään kuuluviin. Kisojen vastustajat yhdistyivät ja saivat tukea pyrkimyksilleen myös korkeammilta tahoilta, kun esimerkiksi coloradolainen demokraattipoliitikko Robert Jackson otti kisoja vastustaneiden tahojen valitukset huomioon ja totesi itsekin kisojen järjestämisen kiihdyttävän sattumanvaraista talouskasvua ja aiheuttavan haittaa luonnolle. Lisäksi Jackson huomautti olympialaisten kustannusten tapahtuvan pitkälti kansalaisten verovaroilla, joita voitaisiin käyttää myös koulutus- ja liikennejärjestelmän kehittämiseen.⁴⁸ Jacksonin ja muiden kisoja vastustaneiden demokraattipoliitikkojen voi tulkita myös samalla kritisoinen republikaanihallintoa. Asetelma ei ollut täysin mustavalkoinen sen suhteen, että republikaanit tukivat olympialaisia ja demokraatit eivät, mutta tämänsuuntaista jakoa oli kuitenkin selkeästi havaittavissa. Demokraattijäsenet myös hyödynsivät olympialaisten tarjoamaa saumaa saada äänestäjiä puolelleen myöhemmissä vaaleissa. Tätä käsittelem hieman tarkemmin vielä luvussa 3.1.

Kenties merkittävimäksi Denverin olympialaisprosessiin liittyvistä narratiiveista voi nostaa median roolin kisojen puolestapuhujana. Merkillepantavaa oli tunnettujen ja laajalevikkisten paikallislehtien, kuten *The Denver Postin*, rakentama narratiivi muun muassa siitä, kuinka olympialaisilla ei tulisi olemaan negatiivisia vaikutuksia kaupungin talouteen tai ympäristöön⁴⁹. Kisoja kannattaneet sanomalehdet eivät naiivisti väittäneet, että kisojen järjestäminen tulisi olemaan helppoa tai ongelmattonta. Niiden uutisoinnissa Denverin olympialaisjärjestelyjä katsottiin kuitenkin pitkälti vaaleanpunaisten lasien läpi, ja suhtautuminen kisajärjestelyistä aiheutuneisiin ongelmiin vaikutti olevan ylikorostetun optimistinen. Palaan sanomalehtien luomiin narratiiveihin tarkemmin niin ikään luvussa 3.1.

Seuraavaksi kuitenkin keskityn tarkastelemaan kahta merkittävintä Denverin olympialaisprosessin luonteeseen vaikuttanutta tekijää, joita pidetään pääasiallisina syinä sille, miksi Denver joutui luopumaan sille myönnettyistä talviolympialaisista. Syvennyn

⁴⁷ Fraser 1970.

⁴⁸ Arizona Daily Star 1972.

⁴⁹ The Denver Post 1972.

kappaleissa 2.1 ja 2.2 pohtimaan, miten taloudelliset ja ympäristölliset tekijät vaikuttivat olympialaisjärjestelyistä käytyyn keskusteluun ja siitä johtuneisiin päätöksiin ja lopulta kansanäänestykseen marraskuussa 1972.

2.1 Talous

*“Is \$5 million, one quarter of one percent [of government services] too much to spend for the excellence and pride and an international celebration in the 100th year of Colorado’s statehood and the 200th year of our nation?”*⁵⁰ - Coloradon kuvernööri 1963–1973 John A.

Love

Denverin olympialaisprosessin rahoittamisen haasteita tarkasteltaessa on tärkeää ymmärtää Yhdysvaltojen taloudellinen tilanne suuremmassa mittakaavassa. 1960- ja 1970-lukujen taite oli amerikkalaiselle taloudelle haastavaa aikaa. Pieneksi sotilasoperaatioksi kaavailtu väliintulo Vietnamissa eskaloitui Yhdysvalloille niin sotilaallisesti kuin taloudellisestikin kalliiksi ja pitkäaikaiseksi konfliktiksi. Hallituksen toimeenpanemat veronkorotukset näiden sotapyrkimysten maksamiseksi johtivatkin kiihtyvään inflaatioon ja hetkellinen 1960-luvulla tapahtunut vaurastuminen jäi lyhytaikaiseksi.⁵¹ Yleinen oletus siitä, ettei taloudessa voisi yhtäaikaisesti esiintyä inflaatiota ja korkeaa työttömyyttä osoittautui vääräksi, kun Yhdysvallat kärsi 1970-luvulla samaan aikaan molemmista.⁵² Kyseisestä ilmiöstä käytettiin nimitystä stagflaatio.⁵³ Lähtökohdat vuosi toisensa jälkeen kallistuvien olympialaisten järjestämiseen eivät siis olleet otollisimmat.

Denverin olympialaisprosessin aikana ja hieman sitä ennen tulevista kisoista käyty keskustelu kääntyi siihen, kuinka paljon niiden järjestäminen tulisi kaiken kaikkiaan maksamaan. Denverin järjestelykomitean esittämät budjettiarviot olivat aluksi hyvinkin maltillisia; DOC jopa yritti lanseerata Denverin olympialaisia “taloudellisiksi olympialaisiksi” (“The Economical Games”).⁵⁴ Vuoden 1972 talviolympialaiset Sapporossa maksoivat peräti 1,3 miljardia dollaria, mutta Denverin järjestelykomitea lupasi, että Denver pystyisi järjestämään

⁵⁰ Fuchs 2018.

⁵¹ Moffatt 2020.

⁵² Moffatt 2020.

⁵³ Olson 1982, 8.

⁵⁴ Fuchs 2018.

omat talviolympialaisensa ainoastaan 14 miljoonalla dollarilla. Tämä tuntui kuitenkin kisoja vastustaneista ihmisistä käsittämättömältä vähättelyltä, kun aikaisempien talviolympialaisten budjetit olivat pyörineet useissa sadoissa miljoonissa dollareissa. Aktiivisesti kisoja vastustanut coloradolaispoliitikko Robert Jackson totesi vuoden 1972 tammikuussa 14 miljoonan dollarin budjettiarvion olevan epärealistinen.⁵⁵

Khraiche ja Alakshendra (2021) pohtivat artikkelissaan syitä olympialaisjärjestäjien vääristyneiden kustannusarvioiden taustalla. Kaupungin hakiessa kisaisännyyttä olympialaisiin pyrkimyksenä voi olla esimerkiksi turismin lisääminen sekä kaupungin infrastruktuurin parantaminen, jotka molemmat lähtökohtaisesti hyödyttävät järjestäjäkaupunkia taloudellisesti ja täten edistävät sen taloudellista hyvinvointia ja kehitystä⁵⁶. Talousnäkökulman ohessa hakijakaupunkeja voivat motivoida myös vaikeammin mitattavat ei-rahalliset tekijät, kuten olympialaisten kautta saatu kansallinen ylpeys, jolloin olympialaisia voidaan tarkastella kulttuurisen ja sosiaalisen elpymisen näkökulmasta⁵⁷. Denverin tapauksessa voidaan perustellusti todeta, että kaupungin hakiessa talviolympialaisia motivaattoreita olivat sekä taloudellisen että sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen. Kisajärjestelijöiden halu kehittää Denverin kaupunkia yhdistettynä paikalliseen ja kansalliseen innostukseen juhlistaa Denverin 100-vuotisjuhlaa ja Yhdysvaltain 200-vuotisjuhlaa kuulostaa ihanteellisessa maailmassa varsin oivalliselle yhdistelmälle. Seuraavaksi aion tarkastella Denverin olympialaisiin liittyneitä järjestelyitä talouden näkökulmasta; minkälaisia rahoituksellisia ongelmia siihen liittyi, miksi budjettiarviot olivat epätotuudenmukaisia ja miten näitä taloudellisia haasteita yritettiin selättää.

Niin houkuttelevaksi kuin DOC oli budjettiarvionsa veronmaksajan näkökulmasta arvioinutkin, ei sen lanseeraama ihannekuva taloudellisista kisoista tahtonut ottaa tuulta alleen. Liittovaltion kontribuutio kisojen kustannuksiin oli kysymysmerkki, mikä aiheutti epätietoisuutta myös paikallisissa. Veronmaksajien viiden miljoonan dollarin arvioitua osuutta kisojen rahoittamisesta voitiin hyvin perusteiden pitää miniminä, joka tulisi vain kasvamaan, mikäli liittovaltiollista rahoitusta ei kuuluisi. Denverin järjestelykomitean ja muidenkin kisoja puolustaneiden harmiksi suuryritysten sponsoroinnit ja useiden miljoonien dollarien TV-sopimukset eivät olleet vielä 1970-luvun alussa arkipäivää olympialaisten

⁵⁵ Eugene Register-Guard 1972, 11.

⁵⁶ Khraiche & Alakshendra 2021, 846.

⁵⁷ Khraiche & Alakshendra 2021, 846-847.

kustannuksia huomioitaessa niin kuin tänä päivänä.⁵⁸ Kyseiset tulonlähteet eivät tulleet Denverin tapauksessa kysymykseen, vaan budjettiarvio ja veronmaksajien osuus siitä täytyi hahmotella muun muassa osavaltion rahoituksen määrästä riippuvaisena.

Jacksonin esittämä epäily budjettiarvion paikkaansapitävyydestä osoittautui oikeaksi, kun Denverin järjestelykomitean arviot kisojen kokonaiskustannuksista tuntuivat kasvavan koko ajan. Tämä ei toisaalta yllätä, kun lähtötilanteessa veronmaksajien osuus oli vain viisi miljoonaa euroa⁵⁹. Reilua vuotta myöhemmin, helmikuussa 1971, olympialaisjärjestäjien budjettikomitea arvioi veronmaksajien osuuden olympialaisten kustannuksista olevan 10-15 miljoonaa dollaria⁶⁰. Räikein budjettiarvion nousu koko olympialaisprosessin tiimoilta koettiin saman vuoden maaliskuun taitteessa, kun vajaan kahden viikon aikana Denverin olympialaisten budjetin noususta uutisoitiin kolmeen kertaan. Ensin budjettikomitean puheenjohtaja Don Friedman kertoi kisojen budjetin olevan 65,3 miljoonaa dollaria; vain viittä päivää myöhemmin Denverin pormestari William McNichols arvioi kisojen maksavan Denverille ja Coloradon osavaltiolle yhteensä 76,5 miljoonaa dollaria. Reilua viikkoa myöhemmin DOC pyyhki edellisillä budjettiarvioilla lattiaa ja asetti kisoista aiheutuvat kokonaiskustannukset 81:stä 92:een miljoonaan dollariin.⁶¹

Miksi Denverin järjestelykomitean esittämä alkuperäinen budjettiarvio olympialaisista sitten kasvoi näin dramaattisesti verrattain lyhyessä ajassa? Merkittävimpiä syitä tähän vaikuttivat olevan tutkimusaineistoni perusteella DOC:n heikko suunnittelu- ja taustatyö sekä yleinen huono valmistautuminen ja kustannusten karkea aliarvioiminen alusta alkaen. Yhtenä merkittävänä tekijänä oli myös kisapaikkojen tilanteesta valehtelu, sillä Coloradon varakuvernööri John Vanderhoofin valheet siitä, että 80% kisapaikoista oli valmiina⁶² luonnollisesti vaikutti DOC:n arvioon budjetista laskevasti. Denverin järjestelykomitea sai osakseen näistä paljon kritiikkiä niin olympialaisprosessin aikana kuin sen jälkeenkin, kun lehdistössä pyrittiin tekemään yhteenvetoa siitä, missä menttiin pieleen, ja syyttävät katseet kääntyivät väistämättä Denverin järjestelykomiteaan. Erityisesti nuoret eivät säästelleet sanoissaan, kun heiltä kysyttiin olympialaisprosessin kulusta. Kisoja vastustaneen aktivistin

⁵⁸ Gorski 2002, A1.

⁵⁹ Fuchs 2018.

⁶⁰ Journal-Sentinel 1972, 9.

⁶¹ Journal-Sentinel 1972, 9.

⁶² Lund 1971, 82.

Sam Brownin mielestä DOC:n toiminta vaikutti ulkopuolisen silmään siltä, että he kuvittelivat voivansa tehdä mitä haluavat:

*“I think when they put their bid together, they seemed to think they could do whatever they wanted — To me, they seemed surprised they got the bid and were deer in the headlights. ‘Oh wow, we got it what do we do?’ I believe they would have been better prepared if they knew they were going to get it in the first place.”*⁶³

DOC:n esitykset Kansainväliselle olympiakomitealle olivat pitkin olympialaisprosessia harhaanjohtavia, ja niissä oli arvioitu Denverin mahdollisuuksia isännöidä kisoja väärin⁶⁴. Kisoja vastustaneet aktivistit kritisoivat muun muassa sitä, kuinka DOC:n toiminta ei ollut läpinäkyvää, eikä siinä otettu huomioon kansalaisten näkemyksiä⁶⁵. DOC:n suunnittelukokoukset pidettiin pienellä porukalla ja suljettujen ovien takana, ja kun kokoukset avattiin yleisölle, suunnittelutyöt myöhästyivät ja kisojen pelastaminen oli jo auttamattomasti liian myöhäistä⁶⁶. Alhaisten budjettiarvioiden taustalla ovat kenties olleet myös DOC:n toiveet paikallisten positiivisemmasta suhtautumisesta olympialaisten järjestämiseen. Alhaiset ja valheelliset lupaukset budjettiarviosta eivät kuitenkaan pitäneet paikkaansa, ja kisoja vastustaneiden rivit laajenivat entisestään, kun epäluottamus DOC:n lausuntoihin ja toimintaan kasvoi.

Yksi mahdollinen vastaus DOC:n rajusti kohonneeseen budjettiarvioon löytyy muita olympialaisten budjettiylityksiä tarkasteltaessa. Kuten olympialaisten haasteita kappaleessa 1.1 pohtiessani totean Flyvbjergin ja Budzierin tutkimukseen viitaten, olympialaisten alkuperäiset budjettiarviot eivät ole vuoden 1968 jälkeen pitäneet kertaakaan paikkaansa varsinaisten kisoista aiheutuneiden kustannusten kasvettua moninkertaisiksi alkuperäiseen arvioon verrattuna⁶⁷. Paikalliset olympiakomiteat eivät myöskään ole toiminnassaan osanneet huomioida olympialaisista aiheutuvia muita kuluja nimenomaan oman kaupunkinsa kohdalla, vaan ne ovat muodostaneet omat budjettiarvionsa peilaamalla edellisten kisojen budjetteja⁶⁸. Citizens for Colorado’s Futuren kisojen vastaista kampanjointia koordinoineen 24-vuotiaan

⁶³ Carpenter 2022.

⁶⁴ O’Reilly 1977, 109.

⁶⁵ Boykoff 2014, 23.

⁶⁶ O’Reilly 1977, 109.

⁶⁷ Husu 2021.

⁶⁸ Khraiche & Alakshendra 2021, 848.

lakitieteen opiskelijan John Barrin mielestä piilokulut ovatkin olympialaisjärjestelyiden todellinen vaara.⁶⁹ Viimeisimpänä, muttei suinkaan vähäisimpänä syynä budjettiarvion rajulle nousulle Denverin tapauksessa voidaan nostaa niinkin itsekäs mutta yksinkertainen tekijä kuin halu pistää paremmaksi edellisistä talviolympialaisista⁷⁰. Denverin juhlistaessa sekä omia että Yhdysvaltojenkin pyöreitä vuosia, KOK:lla ja coloradolaisilla kisoja puoltaneilla päättäjillä oli pakottava tarve näyttää, mihin he pystyvät. Tätä argumenttia budjettiarvion rajusta aliarvioinnista tukee Denverin pormestarin William McNicholsin kansallista ylpeyttä huokuva puhe toukokuussa 1970, jossa hän muun muassa uhkui itseluottamusta siitä, kuinka Denver tulee järjestämään “historian suurimmat ja parhaat talviolympialaiset”⁷¹.

Olympialaisten merkittävistä puolestapuhujista ainakin Denverin järjestelykomitean edustajat sekä Denverin pormestarina vuosina 1963-1968 toiminut Thomas Currigan⁷² suhtautuivat kuitenkin tulevien talviolympialaisten rahoitukseen hyvin optimistisesti. Viimeisenä vuotenaan pormestarin virassa toimiessaan Currigan vieraili vuoden 1968 talviolympialaisten järjestäjäkaupungissa, Ranskan Grenoblessa, yhdessä Coloradon kuvernöörin John A. Loven kanssa. Grenoblen vierailulla Currigan antoi julkisen lausunnon koskien Denverin olympiahaaveita ja totesi olevansa varma siitä, että Denverin ja Yhdysvaltojen asukkaat ovat valmiita maksamaan mitä tahansa, jotta Denver pääsee järjestämään onnistuneet talviolympialaiset vuonna 1976.⁷³ Näin jälkikäteen voidaan ainoastaan arvailla, olivatko tämäntyyppiset kommentit puhdasta naiiviutta vai oliko niiden taustalla kenties poliittisia tavoitteita tai optimistisen hengen luontia omiin kansalaisiin. Olisivatko tällaiset kommentit voineet olla jopa omiaan lisäämään olympialaisiin kohdistunutta vastarintaa, kun päättäjät eivät suostuneet näkemään tai kommentoimaan olympialaisten järjestämiseen liittyviä haittapuolia?

Preuß, Andreff ja Weitzmann (2019) käsittelevät teoksessaan olympialaisten budjettiylityksiä keskittyen erityisesti 2000-luvulla järjestettyjen olympialaisten järjestelyihin. Preuß et al. tekevät jo hyvin varhaisessa vaiheessa kirjaansa selväksi, että ainoastaan läpinäkyvyys kisojen budjettiylityksistä auttaa ymmärtämään tai ainakin käsittelemään hallitsemattomia

⁶⁹ Hoyt 1972.

⁷⁰ Khraiche & Alakshendra 2021, 849.

⁷¹ The Lexington Herald 1970, 18.

⁷² Denver - The Mile High City.

⁷³ The Billings Gazette 1968, 38.

olympialaisista aiheutuneita järjestämiskuluja.⁷⁴ Denverin tapauksessa kisajärjestelyiden ja budjettiärvion läpinäkyvyys oli hyvin heikolla tasolla, mikä johti lopulta paikallisten asukkaiden ja kisajärjestäjien väliseen epäluottamukseen. Teoksessaan Preuß et al. nostavat budjettiylitysten syytä pohtiessaan esiin saman tekijän, jonka voi nähdä aiheutuneen myös Denverin olympialaisprosessin kohdalla yhdeksi kompastuskiveksi – kisapaikat ja niiden rakentamisesta aiheutuvat kustannukset.⁷⁵

Coloradon osavaltioon kuuluvan kaupungin, Evergreenin, asukkaat eivät ottaneet innolla vastaan uutisia siitä, että Denverin talviolympialaisten mäkihyppy-, maastohiihto- ja ampumahiihtokilpailut järjestettäisiin heidän alueellaan. Evergreenin asukkaat ja muutkin kisoja vastustaneet tahot pitivät päätöstä järjettömänä, sillä Evergreenissä harvemmin on riittävästi lunta, ja sitä jouduttaisiin joko luomaan keinotekoisesti tai jopa tuomaan muualta. Jyrkkien vastalauseiden jälkeen Denverin järjestelykomitea perääntyi ja luopui Evergreenistä kisapaikkana. Evergreenin menettäminen oli DOC:lle melko suuri menetys, sillä kisapaikkojen etsiminen tuotti komitealle harmaita hiuksia pitkin olympialaisprosessia. Toisaalta Evergreenin valinta alun alkaenkaan ei vaikuttanut kovin perustellulta tai loppuun asti mietityltä, minkä voi nähdä alleviivaavan DOC:n epäpätevyyttä kisajärjestelyissään. Tätä perääntymistä edesauttoi kisoja vastustaneiden yhteydenotto coloradolaiskaupungissa, Pueblossa, vaikuttaneeseen demokraattipoliitikko Robert Jacksoniin, joka ennusti keinotekoisien lumentuonnin kaltaisten toimien vaativan ylimääräisiä veromaksuja, joita olisi ollut hänen mielestään järkevämpää käyttää esimerkiksi koulutukseen.⁷⁶ Jacksonin ohella sanomalehdissä ääneen päässeet kansalaiset ja kisoja aktiivisesti vastustaneet järjestöt olivat kauttaaltaan myös sitä mieltä, että kansalaisten verovaroja voitaisiin käyttää paljon järkevämpiinkin hankkeisiin.

Vuoden 1971 loppupuolella kanadalaislehti *The Sault Daily Star* uutisoi siitä, kuinka epävirallisten spekulatioiden mukaan Denverin “kaikkien aikojen talviolympialaiset” uhkaavat jopa jäädä toteutumatta⁷⁷. Uutisessa keskityttiin Denverin järjestelykomitean taloudellisiin haasteisiin kisojen järjestämisessä, mitkä DOC kuitenkin kiisti todeten yksioikoisesti, ettei Denver ollut ongelmissa, eikä se tulisi menettämään kisoja. DOC:n

⁷⁴ Preuß, Andreff & Weitzmann 2019, 8.

⁷⁵ Preuß, Andreff & Weitzmann 2019, 9.

⁷⁶ Eugene Register-Guard 1972, 8B.

⁷⁷ Mossman 1971, 12.

julkishallinnon johtaja Norman Brown kuitenkin myönsi rahoituksen olevan KOK:n suurin ongelma, johon se haki apua liittovaltion kassasta; noin 20 miljoonan dollarin suuruisella liittovaltion rahallisella tuella DOC rakentaisi kisapaikkoja sekä “varmistelisi inflaatiovalmiuttaan”.⁷⁸

Kisajärjestelyjen ympärillä pyörineissä taloudellisissa haasteissa ei kuitenkaan tyystin vellottu, vaan niihin yritettiin löytää järkeviä ratkaisuja ja antaa skeptisille, veronkorotuksia pelkääville kansalaisille vastauksia. DOC:n hallituksen puheenjohtaja Robert J. Pringlen ehdotus oli kesällä 1971, että kisajärjestelyihin vaaditut rahat lainattaisiin valtiolta ja maksettaisiin takaisin olympialaisten lipunmyynnistä ja TV-sopimuksista ansaituilla tuloilla⁷⁹. Toinen vaihtoehto Pringlen mukaan olisi ollut yksinkertaisesti ottaa pankista riittävän suuri laina, johon DOC voisi pyytää Yhdysvaltain liittovaltion, Coloradon osavaltion ja Denverin kaupungin hallituksia lainantakaajiksi, yksityisiä toimijoita unohtamatta⁸⁰. Asetelma oli kuitenkin kisajärjestelyihin vaadittavaa rahoitusta hakevalle DOC:lle haastava, sillä kansalaisten lisäksi myös Coloradon osavaltion lainsäädäntöelin (engl. ”legislature”) alkoi suhtautumaan epäileväisemmin DOC:n pyyntöihin jatkuvista lisärahoituksista. Robert Jacksonin mielestä lainsäädäntöelin ei katsonut hyvällä DOC:n vaatimuksia lisämiljoonista⁸¹. Myös DOC:n puheenjohtaja Carl DeTemple tiedosti järjestelykomitean rahalliset vaikeudet ja kirjoittikin edustajainhuoneen demokraattien vaalikokoukseen pitkän selityksen DOC:n rahallisista tarpeista, ja tarpeeksi usea lainsäätäjät antoi tukensa DOC:lle ja määräsi sille 739 000 dollaria⁸². Coloradon budjettikomitean puheenjohtaja Donald Friedmanin mielestä DOC:n pyynnöt lisärahoitukselle alkoivat kaikessa järjettömyydessään ja epätoivoisuudessaan muistuttamaan jo yhtä historian traagisimmista laivaonnettomuuksista;

“When the DOC comes to a legislative body and says, ‘have confidence in us. Give us a little more money,’ – it’s like the captain of the Titanic suggesting we take another voyage.”⁸³

DOC:n ja muiden kisojen puolustajien pettymys oli luonnollisesti suuri marraskuussa 1972 loppupuolella, kun kansanäänestyksen tulos oli, ettei Coloradon osavaltion rahoitusta

⁷⁸ Mossman 1971, 12.

⁷⁹ Brown 1971, 31.

⁸⁰ Brown 1971, 31.

⁸¹ Brown 1971, 31.

⁸² Berg 2023, 149.

⁸³ Berg 2023, 149.

olympialaisiin enää jatketa. Pringlen ehdotukset voitiin siis tässä vaiheessa sivuuttaa ja ne kisoja puolustaneet tahot, jotka eivät olleet äänestystuloksen myötä luovuttaneet, alkoivat etsiä uusia, jokseenkin epätoivoisia ideoita pelastaa Denverin talviolympialaiset. Vastaiskuksi Citizens for Colorado's Futurelle perustettu Colorado Citizens to Retain the Winter Games -niminen järjestö teki kaikkensa pelastaakseen kisat. Järjestö osti itselleen koko sivun kokoisen olympialaisten pelastamista ajavan mainoksen sunnuntaisesta *The Denver Postista*, jolla se yritti saada ison näkyvyyden kautta ihmisten tukea.⁸⁴ Sen puheenjohtaja Darrell Oliver myös paljasti järjestöllä olevan ainakin kolme yritystä, jotka olivat "varmasti luvanneet" tukea sen pyrkimyksiä pelastaa kisat neljällä ja puolella miljoonalla dollarilla. Oliver ei kuitenkaan suostunut paljastamaan kyseisten yritysten nimiä.⁸⁵ Myöhemmässäkään uutisoinnissa kyseisestä tilanteesta ei selviä, ketä nämä mysteerilahjoittajat olivat tai oliko niitä edes olemassa. Usko Denverin talviolympialaisten pelastamisesta alkoi vähitellen hiipua, eivätkä lehdet enää uhranneet palstatilaa kisoja epätoivoisesti pelastamaan pyrkivien yksittäisten tahojen puheenvuoroille.

On täysin mahdollista, että Oliver järjestöineen liioitteli saadakseen valettua ihmisiin uskoa siitä, että Denver voisi sittenkin saada talviolympialaiset järjestettyä eikä osavaltion rahoituksen lopettamisen tarvitsisi olla kuolinisku koko olympialaisjärjestelyille. Colorado Citizens to Retain the Winter Games -järjestön asianajaja Harry L. Arkin uskoi järjestön ajamaan asiaan ja pääsi jopa vierailemaan marraskuussa 1972 Sveitsissä tapaamassa KOK:n puheenjohtajaa Lord Killaninia. Arkin vakuutteli Killaninille, että denveriläiset haluavat olympialaiset – äänestäjät vain hämääntyivät epäselvästä kansanäänestyksen kysymyksenasettelusta ja puolet heistä äänesti Arkinin mukaan tahattomasti "väärää" vaihtoehtoa.⁸⁶ Yhdysvaltain olympiakomitean USOC:n puheenjohtaja Clifford Buck kuitenkin toppuutteli kisojen pelastusyrityksiä ja totesi kansanäänestyksen jälkeen, ettei uskonut olympialaisten toteutuvan Denverissä tai muuallakaan Yhdysvalloissa ilman osavaltion tai liittovaltion rahallista tukea.⁸⁷ Denverin olympialaisprosessia tarkasteltaessa Buckin arvio osui naulan kantaan, kun ilman osavaltion rahoitusta jäänyt Denver ei onnistunut luottamuspulasta kärsineen Denverin järjestelykomitean johdolla pitämään kisaisännyydestään kiinni.

⁸⁴ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972, 42.

⁸⁵ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972, 42.

⁸⁶ Block 1972, 1.

⁸⁷ Block 1972, 1.

2.2 Ympäristö

“It is becoming increasingly clear that the Denver Olympics now contain all the ingredients of a full-fledged disaster. There is not a single aspect of the Games that doesn’t appear to be in serious trouble”⁸⁸ - The Times Heraldin toimittaja Ron Rapoport (17.2.1972)

Rahoituksesta ja kisojen järjestelykustannuksista noussut kritiikki vaikutti osaltaan hyvin suuresti siihen, ettei Denver päässyt isännöimään vuoden 1976 talviolympialaisia. Talousongelmien lisäksi Denverin järjestelykomitea joutui painimaan muidenkin haasteiden kanssa, joista ehdottomasti merkittävimmät liittyivät ympäristötekijöihin ja kisapaikkojen organisoimiseen. Denverin alueen asukkaat olivat huolissaan kohoavien veronmaksujen lisäksi myös Coloradon alueen kauniin luonnon ja upeiden vuorten kohtalosta. E erityisen paljon vastustusta heräsi läntisessä Coloradossa sijaitsevassa pienessä kaupungissa, Evergreenissä, jonka asukkaat nousivat vastarintaan kuultuaan, että heidän maaperälleen kaavailtiin joitain kisapaikkoja, jotka jyräisivät tieltään muun muassa Evergreenin ylä- ja alakoulut⁸⁹. Alun perin mäkihyppy-, maastohiihto- sekä ampumahiihtokilpailut oli suunniteltu järjestettäväksi Evergreenin alueella⁹⁰. Tämän lisäksi muun muassa keskelle kaupunkia suunnitteilla ollut 7 000-paikkainen parkkipaikka ei miellyttänyt Evergreenin asukkaita⁹¹.

Kisapaikat eivät kuitenkaan aiheuttanut vielä harmaita hiuksia varsinaisen olympialaisprosessin alettua toukokuussa 1970, kun talviolympialaiset myönnettiin Denverille. Esimerkiksi mäkihyppyä, kelkkailua ja pikaluistelua varten tuli rakentaa erilliset puitteet, mutta ainakin kansallinen media vaikutti suhtautuvan tilanteeseen melko tyynesti ja ratkaisukeskeisesti; louisianalainen sanomalehti *The Town Talk* kirjoitti, kuinka Denverin yliopiston soluasunnot annettaisiin olympiaurheilijoiden käyttöön ja kaikki vuoristoille suunnitellut kisapaikat olivat maksimissaan 45 minuutin ajomatkan päässä⁹². Optimistinen näkemys kisapaikkojen järjestelyistä muuttui kuitenkin vähitellen karumman realistiseksi.

⁸⁸ Rapoport 1972, 16.

⁸⁹ Walters 1972, 17.

⁹⁰ Sanchez 2016.

⁹¹ Walters 1972, 23.

⁹² The Town Talk 1970, 11.

Kuten vielä tänäkin päivänä, olympialaisia järjestettäessä yhtenä suurena huolenaiheena oli se, kuinka kisoja varten rakennetuille kisapaikoille kävisi olympialaisten päätyttyä. Joissain tapauksissa, kuten vuonna 2004 Ateenassa ja vuonna 2016 Rio de Janeirossa järjestettyjen olympialaisten jälkeen, kisapaikoille ei ollut mitään käyttöä ja ne, mitä niistä jäi jäljelle muistuttaa niihin käytetyistä rahoista ja järjestäjäkaupungille aiheutuneista taloudellisista vaikeuksista. *Insider* todisti verbaalisesti ja visuaalisesti viime vuonna joidenkin Rio de Janeiron kisapaikkojen olevan suorastaan aavemaisia ja epäkunnossa olevia paikkoja, joissa vierailut ovat pahimmissa tapauksissa suoranaisia terveysriskejä.⁹³

Siinä missä Citizens for Colorado's Future oli kenties merkittävin yksittäinen kisoja vastustanut järjestö, niin Coloradosta löytyi yksi järjestö, joka suhtautui kriittisemmin nimenomaan Denverin olympialaisprosessiin liittyviin haitallisiin ympäristötekijöihin ja kisapaikkojen rakentamiseen. Ympäristöaktivisteista koostunut ryhmä toimi nimellä Protect Our Mountain Environment (POME), ja sitä johti eläköitynyt Denverin yliopiston lakitieteen professori Vince Dittman.⁹⁴ POME:n ensisijaisena tarkoituksena oli nimensä mukaisesti suojella Coloradon alueen Kalliovuoria, joilla DOC suunnitteli järjestävänsä erinäisiä olympialaislajeja. Tekolumen käyttö ja dynamiitin hyödyntäminen kauhistutti POME:n jäseniä, ja he nousivat jyrkkään vastarintaan kisapaikkojen järjestämisestä. Vastarinta osoittautui onnistuneeksi, ja DOC oli pakotettu muuttamaan jälleen kerran suunnitelmiaan.⁹⁵

Yksi Denverin olympialaisjärjestelyiden kannalta kriittisimmistä kuoliniskuista tapahtui kisojen myöntämisen jälkeen, kun DOC:n suunnitelmat useiden olympialaislajien, kuten alppilajien, järjestämisestä paikallisissa hiihtokeskuksissa kariutuivat. Kokoluokiltaan melko suuret hiihtokeskukset Vail ja Aspen, joista molemmat sijaitsevat Coloradossa, eivät halunneet talviolympialaisia Denveriin. Kyseiset hiihtokeskukset kieltäytyivät järjestämästä mitään olympialaislajeja alueellaan, ja syy tähän oli yksinkertainen; molemmat hiihtokeskukset tienaavat enemmän rahaa jatkamalla normaalia bisnestään kuin sillä, että ne joutuisivat eväämään asiakkailtaan pääsyn rinteisiin 10 päivän ajaksi, kun alue olisi olympialaisurheilijoiden käytössä.⁹⁶ Hiihtokeskusten asettuminen Denverin

⁹³ Grebey & Shaw 2022.

⁹⁴ Sanchez 2016.

⁹⁵ Sanchez 2016.

⁹⁶ Whitney 1973, 5.

olympialaisprosessia vastaan toimii melko tragikoomisena aspektina suurempaa kuvaa tarkasteltaessa. DOC:n kenties tärkeimpänä tarkoituksena olympialaisia järjestäessään oli tuoda Denveriin taloudellista kasvua, mutta yhtenä merkittävänä osatekijänä Denverin olympiahaaveiden kaatamisessa toimivat hiihtokeskukset, jotka eväsivät rinteidensä käytön, jotta saisivat maksimoitua omat taloudelliset kasvunsa.

Denverin järjestelykomitea oli siis kokenut useita takaiskuja, eikä olympiaurheilijoiden majoitusratkaisu Denverin yliopiston asuntoloihinkaan lopulta onnistunut, kun kisapaikat siirtyivät kauemmas Denverin lähialueelta⁹⁷. DOC ei kuitenkaan lannistunut, päinvastoin se pyrki epätoivon partaalla löytämään erikoisiakin ratkaisuja ongelmiinsa koskien kisajärjestelyitä. DOC:n pyrkimyksenä oli Evergreenin ja hiihtokeskusten kieltäytyttyä järjestämästä kisoja heidän alueillaan järjestää olympialaiset ympäri Coloradon aluetta; kauimmat lajit järjestettäisiin pienessä kaupungissa nimeltä Steamboat Springs, joka sijaitsee jopa yli 260 kilometrin päässä Denveristä⁹⁸. Tämä herätti ymmärrettävästi vastarintaa denveriläisissä ja vauhditti entisestään POME:n ja muiden kisoja vastustaneiden tahojen agenda kisojen aiheuttamista haitallisista ympäristövaikutuksista. Tukalaan tilanteeseen ajettu DOC sai kuitenkin haastavaan ongelmaansa apua erikoiselta ja varsin odottamattomalta taholta. Sanomalehdet ympäri Yhdysvaltoja uutisoivat helmikuun alkupuolella vuonna 1972 amerikkalaisen astronautin Walter Schirran ideasta järjestää Denverin ja kisapaikkojen välille ilmasilta, jonka kautta urheilijat voitaisiin kuljettaa nopeasti paikasta toiseen helikopterikuljetuksilla⁹⁹. Yhdysvaltojen historian viidentenä ja koko maailman yhdeksäntenä ihmisenä avaruudessa käynyt Schirra työskenteli 1970-luvulla olympialaisprosessin aikana Denverin järjestelykomitean palveluksessa ja lupaili jopa 50 helikopteria kisajärjestelijöiden käyttöön¹⁰⁰.

Niin utopistiselta kuin idea ilmasillan rakentamisesta olympialaisurheilijoiden kuljetusta varten kuulostaakin, siitä uutisoitiin aluksi varsin innostuneeseen sävyyn. Esimerkiksi floridalaislehti *The Miami Herald* hehkutti tämän epätavallisen suunnitelman pelastavan Denverin talviolympialaiset¹⁰¹. DOC:n laatimasta raportista Kansainväliselle olympiakomitealle KOK:lle toukokuussa 1972 käy ilmi, kuinka DOC kaavaili

⁹⁷ Fuchs 2018.

⁹⁸ Blonston 1972, 40.

⁹⁹ The Boston Globe 1972, 33.

¹⁰⁰ The Boston Globe 1972, 33.

¹⁰¹ Stevenson 1972, 122.

ilmakuljetuksen olevan turvattu muiden Yhdysvaltojen alueiden tarjotessa helikoptereitaan olympialaisten kuljetuksien käyttöön, sillä niiden “kausittainen kysyntä muualla on vähäistä”¹⁰². Denverin järjestelykomitea seisoi ideansa takana, ja eräs komitean jäsenistä kommentoikin michiganilaislehti *The Times Heraldille*, kuinka DOC on tilannetta tutkittuaan varmistunut siitä, että ilmasillan kautta tehtäviin kuljetuksiin olisi riittävästi helikoptereita saatavilla¹⁰³. Kyseinen anonyymiksi jäänyt jäsen totesi myös ilmakuljetusten kisapaikkojen välillä olevan 90% luotettavaa¹⁰⁴. Luku kuulostaisi monessa muussa yhteydessä varsin turvalliselta ja korkealta, mutta näin suuren luokan urheilutapahtumaa järjestettäessä mahdollisuus sille, että yksi kymmenestä ilmakuljetuksesta ei välttämättä onnistuisikaan vaikuttaa kestävämmältä ratkaisulta.

Samaa mieltä olivat myös paikallisten lisäksi kokeneet olympiajärjestelijät sekä toimittajat, jotka suhtautuivat ideaan ilmasillasta hyvin skeptisesti.¹⁰⁵ DOC kuitenkin puolusti ilmakuljetusideaansa, jonka tarkoituksena oli urheilijoiden ja median kuljetusten lisäksi hoitaa myös urheilijoiden vakavammista loukkaantumisista johtuneisiin evakointeihin sekä muihin erinäisiin toimeksiantoihin liittyviä tehtäviä. Raportissaan DOC vakuutti, että 90% luotettavuuslukema piti paikkaansa silloin, kun käytössä ei ollut ylimääräisiä apuvälineitä. DOC kuitenkin lupaili raportissaan kuljetusten luotettavuuden paranevan, kun vuoristoille suunniteltujen kisapaikkojen lentokentillä käytettäisiin pilottien laskeutumista huomattavasti helpottavaa MILS-laskeutumisjärjestelmää (Microwave Instrument Landing Systems).¹⁰⁶

Coloradon alueen tulevaisuudesta huolissaan ollut CCF pyrki vetoamaan paikallisiin ja todistamaan, etteivät olympialaiset aiheuttaisi kaupungille kuin vain taloudellista haittaa ja liiallista väestönkasvua. 1970-luvun alussa Coloradon väkiluku oli noin kaksi miljoonaa ihmistä, ja ennusteiden mukaan se kasvaisi 25%:lla joka vuosikymmen.¹⁰⁷ Vastaavan kasvuprosentin keskiarvo muualla Yhdysvalloissa oli puolta pienempi.¹⁰⁸ Muista osavaltioista ainakin Kalifornia paini kasvavan väestönkehityksensä kanssa, ja CCF keksi länsirannikon suuren osavaltion tilanteesta coloradolaisia pelottelevan iskulauseen, joka oli Coloradon

¹⁰² Organizing Committee for the XII Olympic Winter Games Denver 1976.

¹⁰³ Rapoport 1972, 16.

¹⁰⁴ Rapoport 1972, 16.

¹⁰⁵ Rapoport 1972, 16.

¹⁰⁶ Organizing Committee for the XII Olympic Winter Games Denver 1976.

¹⁰⁷ Ayres 1972, 43.

¹⁰⁸ Ayres 1972, 43.

alueella suosittu hokema olympialaisprosessin loppupuolella: “Don’t Californicate Colorado!”¹⁰⁹. Olympialaisten aiheuttama väestönkasvu Denveriin olisi voinut olla hyvinkin aiheellinen huoli.

Kaiken kaikkiaan ympäristöllisten tekijöiden vaikutuksen Denverin olympialaisprosessin kaatumiseen voisi tiivistää Denverin järjestelykomitean toimintaan. Denverin järjestelykomitean suunnitelmat kisapaikkojen rakentamisesta, niiden sijoittamisesta eri puolille Coloradon lähialueita sekä kuljetuksista eivät rakentuneet riittävän vankalle pohjalle. Lisäksi asukkaat, joiden alueelle kisapaikkojen rakentamista suunniteltiin, yhdistivät voimansa ja vastustivat paikallisten koulujen jyräämistä kisapaikkojen tieltä ja alueensa infrastruktuurin muuttamista.

Toisaalta ympäristötekijöiden vaikutusta Denverin olympialaisprosessiin voidaan selittää myös 1960- ja 1970-luvuilla kasvaneella tietoisuudella ympäristönsuojelusta ja sen tärkeydestä. Aktiivisuus ja kiinnostus ympäristönsuojelua kohtaan näkyi ruohonjuuritason järjestöjen toiminnan lisäksi myös suuremman mittakaavan politiikassa. Yhdysvalloissa presidentti Nixon allekirjoitti tammikuussa 1970 kansallisen ympäristöpolitiikkalain, jonka mukaan ympäristölle haittaa aiheutuvien toimien vastaista työtä tulisi kehittää, ja luonnonvarojen ja monimuotoisuuden tärkeyttä tulisi painottaa. Kyseistä lakia voidaan pitää vuosisadan merkittävimpana ympäristölakina.¹¹⁰

¹⁰⁹ Ayres 1972, 43. Suomennos: “Älkää kalifornisoiko Coloradoa!”.

¹¹⁰ Buck 1996, 17-18.

3 Järjestöjen ja toimijoiden merkitys

3.1 Denverin olympialaisprosessi poliittisena näyttämönä

“*Fortunately, we were too young and stupid to think of how audacious it was*”¹¹¹ - Sam Brown, kisoja vastustanut aktivisti

Tämän pro gradun aihetta nopeasti tarkasteltaessa on helppoa todeta sen keskittyvän ensisijaisesti olympialaisiin ja sille se vaikutti aluksi omaankin silmään. Syvällisemmän tarkastelun myötä olen kuitenkin oppinut, että Denverin olympialaisprosessin kohdalla on kyse nimenomaan politiikasta, joka tapahtuu olympialaisten aikana. Kulunut fraasi siitä, kuinka “urheilua ja politiikkaa ei tulisi sekoittaa keskenään” ei jalosta pyrkimyksensä huolimatta päde tosielämässä eikä varsinkaan Denverin olympialaisprosessia tarkasteltaessa. Fraasin kliseisyydestä ja naiiviudesta oli kaiketi samaa mieltä myös Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtajana vuosina 2001-2013 toiminut Jacques Rogge. Hän totesi komitean vuotuisessa istunnossa vuonna 2002 urheilun olevan läheisesti yhteydessä poliittiseen ja taloudelliseen kehukseen, jonka sisällä se kehittyy.¹¹² Myös yhdysvaltalaiseen urheiluhistoriaan ja olympialaisten historiaan erikoistunut professori Adam Berg pohtii teoksessaan urheilun ja politiikan yhteenkietoutumista keskittyen Denverin olympialaisprosessiin. Berg toteaa, että Denverin tapauksessa olympialaiset eivät olleet kohde, vaan väline, jonka avulla kaupungin politiikkaa pyrittiin ohjaamaan¹¹³.

John Horne näkee olympialaisten kaltaisen suur tapahtumien olevan kytköksissä symboliseen politiikkaan pääasiassa kahdella tavalla. Ensinnäkin, hakijamaat ja -kaupungit kilpailevat kisaisännyydestä muita maita vastaan yrittäen parantaa omaa mainettaan. Tällaisesta toiminnasta alettiin kylmän sodan myötä käyttää termiä ”pehmeä valta” (engl. *soft power*), jolla viitataan valtion houkuttelevuuteen ja vaikutusvalttaan muita valtioita kohtaan.¹¹⁴ Toiseksi olympialaiset tarjoavat myös maailmanlaajuisen mahdollisuuden ja alustan

¹¹¹ Carpenter 2022, F6.

¹¹² Boykoff 2014, 21.

¹¹³ Berg 2023, 1.

¹¹⁴ Bairner, Kelly & Lee 2016, 25, 238.

protestoita tärkeiden yhteiskunnallisten epäkohtien, kuten ihmisoikeuksien puolesta.¹¹⁵ Denverin olympialaisprosessi ajallisesti melko lyhyt, mutta siinä oli havaittavissa molempia Hornen esittämiä poliittisia kytköksiä. Yhdysvalloilla oli näytön paikka, kun sen pyrkimyksenä oli valjastaa Denverin talviolympialaiset juhlistamaan maansa 200-vuotista itsenäisyyttä koko maailman nähden. Olympialaisia vastustaneet tahot vetosivat kuitenkin kisojen vastaisessa argumentoinnissaan yhteiskunnallisiin epäkohtiin, kuten ympäristötekijöihin.

Paikallinen media muodosti omat mielipiteensä Denverin olympialaisprosessista, ja tiettyjen sanomalehtien kohdalla nämä mielipiteet eivät jääneet epäselviksi. Esimerkiksi *The Denver Post* julkaisi maaliskuussa 1972 vetoamuksensa coloradolaisten suuntaan siitä, että nyt oli aika lopettaa epäröinti, kääriä hihat ja ryhtyä yhdessä hommiin. Lehden näkemyksen mukaan kansanäänestystä ei tarvittu, eikä sille oikeastaan ollut edes aikaa.¹¹⁶ *The Denver Post* myös vetosi osavaltion lakiasäättävään Coloradon yleiskokoukseen¹¹⁷ ja käski näiden ottaa vakavasti varakuvernööri John Vanderhoofin varoituksen siitä, ettei kisoja tulisi ollenkaan, jos ei niiden eteen alettaisi tosissaan tehdä töitä¹¹⁸. Kaiken kaikkiaan *The Denver Post* toimi Denverin olympialaisten äänitorvena ja osoitti niille melko vankkumattomasti tukensa. Ennen kansanäänestystä lehti antoi viisinkertaisesti enemmän palstatilaa olympialaisjärjestäjille kuin niitä kritisoiville kommenteille¹¹⁹. Myös toinen denveriläislehti, *Denver Herald Dispatch*, asettui vankasti olympialaisten puolelle. Lehti esitti oman näkemyksensä niin ikään maaliskuun alussa vuonna 1972 ja suhtautui kisojen järjestämiseen aggressiivisen ja varman oloisesti;

*“Polls, polls and more polls. - - All these polls are very nice, but their outcome doesn’t mean a thing! - - Very frankly, Denver WILL BE the site of the 1976 Olympics.”*¹²⁰

Läntisen Coloradon suurimman sanomalehden *Grand Junction Daily Sentinelin* kanta olympialaisia kohtaan oli sama kuin edellä mainituilla lehdillä, mutta heidän linjansa vaikutti

¹¹⁵ Bairner, Kelly & Lee 2016, 238.

¹¹⁶ *The Denver Post* 1972.

¹¹⁷ Coloradon yleiskokous (engl. Colorado General Assembly) on kaksikamarinen parlamentti, joka koostuu Coloradon edustajainhuoneesta (65 jäsentä) sekä Coloradon senaatista (35 jäsentä).

¹¹⁸ *The Denver Post* 1972.

¹¹⁹ Kirshenbaum 1972.

¹²⁰ *Denver Herald Dispatch* 1972.

hieman rauhallisemmalta ja rakentavammalta. *Grand Junction Daily Sentinel* osoitti ymmärrystä kisojen vastustajien esittämiin näkemyksiin kisojen aiheuttamista taloudellisista haasteista. Lehti kuitenkin argumentoi kisojen puolesta huomauttaen, että veronmaksajat saisivat rahansa takaisin, kun kisoihin muualta saapuvat vieraat kantaisivat omansa Denveriin.¹²¹ Lisäksi kisoilla tulisi olemaan pitkäaikaisia ja positiivisia vaikutuksia taloudellisesti, kun Denver saisi maailmanlaajuista näkyvyyttä ja täten houkuttelisi kävijöitä upeisiin maisemiinsa. Kisoja kauttaaltaan puolustavassa tekstissään *Grand Junction Daily Sentinel* halusi myös painottaa, että kisoja vastustavat tahot olivat perustaneet mielipiteensä väärään informaatioon kisojen suunnittelusta, ja yrittivät sen avulla tuhota Denverin olympialaisten järjestämisen.¹²² Muutamaa kuukautta aiemmin, tammikuussa 1972, lehti totesi suoraan, ettei se nähnyt mitään syytä sille, miksei koko Colorado voisi sydämellisesti tukea vuoden 1976 olympialaispyrkimyksiä¹²³.

Kuten kuvitella saattaa, Denverin järjestelykomitea halusi korostaa näiden lehtien näkemyksiä ja nostaa niitä esiin. DOC:n Kansainväliselle olympiakomitealle laatima raportti sisältääkin useita lehtileikkeitä ja niiden räväköitä otsikoita, joissa kisoja puolustettiin ja niiden puolesta esitettiin erilaisia argumentteja, joilla pyrittiin vakuuttamaan lukijoita ja tässä tapauksessa myös Kansainvälistä olympiakomiteaa. Lehtileikkeiden yhteydessä DOC kirjoitti raportissaan, kuinka se oli saanut satoja kirjeitä ympäri Yhdysvaltoja, joissa tiedusteltiin, mitä lehtikirjoittajat voisivat tehdä omissa yhteisöissään ja omilla asuinalueillaan edistääkseen Denverin olympialaisia. Kirjeissä kyseltiin myös lisätietoja kisojen lipunmyynnistä sekä esitettiin toiveita muun muassa olympiasoihdun kantamisesta ja musiikkiesityksistä kisojen avajaisseremoniassa.¹²⁴

Kaikki lehdet eivät suinkaan olleet yhtä myönteisiä Denverin olympialaisten suhteen kuin *The Denver Post* ja *Grand Junction Daily Sentinel*. Esimerkiksi yksi tärkeimmistä alkuperäisaineistooni kuuluvista coloradolaislehdistä, *Colorado Springs Gazette-Telegraph*, oli oman linjansa kanssa melko neutraali, mutta kääntyi olympialaisprosessin edetessä entistä enemmän vastustamaan kisoja, tai ainakin ymmärtämään ja sympatisoimaan kisoja vastustaneiden näkemyksiä. Lehti ei myöskään epäröinyt kritisoida ja kyseenalaistaa

¹²¹ Grand Junction Daily Sentinel 1972.

¹²² Grand Junction Daily Sentinel 1972.

¹²³ Grand Junction Daily Sentinel 1972.

¹²⁴ Organizing Committee for the XII Olympic Winter Games Denver 1976.

Denverin järjestelykomitean alati vaihtuvia suunnitelmia kisapaikoista tai jatkuvia pyyntöjä osavaltion ja liittovaltion lisärahoituksesta. Coloradon alueen ulkopuolisista lehdistä ainakin pennsylvanialaisen *The Oil City Derrickin* toimittaja Margo Colemanin kirjoituksesta maaliskuussa 1972 paistoi jopa jonkinasteinen kisoihin kohdistunut huvittuneisuus. Coleman tiivistä artikkelissaan lyhyesti mutta ytimekkäästi, kuinka muutaman ilonpilaajan johtama ristiretki voi kaataa koko Denverin olympialaishaaveet.¹²⁵

Sanomalehdet hyödynsivät vaikutusvaltaansa pyrkiessään vaikuttamaan lukijoihinsa ja näiden mahdolliseen äänestyskäyttäytymiseen tulevassa vuoden 1972 marraskuun kansanäänestyksessä. Lehtien lisäksi myös varsinaisen olympialaisprosessin ulkopuolelle kuuluneet yksilöt pyrkivät hyötymään olympialaisprosessin aiheuttamasta kiistelystä. Denverin olympialaisprosessin valjastaminen paikallisten poliitikoiden omiin tarkoituksiin onkin yksi konkreettisimpia esimerkkejä siitä, kuinka olympialaiset voivat tarjota sauman paitsi poliitikoille edistää omaa agendaansa, myös äänestäjille valita oma ehdokkaansa mahdollisesti sillä perusteella, mitä mieltä kukin ehdokas on olympialaisten järjestämisestä. Esimerkiksi Coloradon edustajainhuoneen demokraattijäsen John Carroll mainosti lokakuussa 1972 coloradolaislehti *Journal-Sentinelissä*, kuinka hän oli alusta asti ollut Denverin olympialaisprosessia vastaan, sillä se oli hänen mielestään rahojen tuhlausta¹²⁶. Carroll herätteli ihmisiä kysymällä vaalimainoksessaan, haluavatko he allekirjoittaa tyhjän ja katteettoman shekin Denverin olympialaisille pyytäen samalla ihmisiä valitsemaan hänet uudelleen Coloradon kongressiin.¹²⁷ Olympialaisprosessin vastustamisen ansiosta tai ei, Carroll valittiin Coloradon edustajainhuoneeseen uudelleen marraskuun 1972 vaaleissa¹²⁸.

Adam Berg kirjoittaa vuonna 2017 julkaistussa esseessään Denverin olympialaisprosessista urheiluhistoriallisena käännekohtana, joka osoittaa olympialaisten ja amerikkalaisen politiikan erottamattoman siteen.¹²⁹ 40 vuotta aikaisemmin denveriläislehti *Rocky Mountain Newsin* tutkiva journalisti Richard O'Reilly pohti, ettei kyse ollut enää siitä, oliko Yhdysvalloilla varaa järjestää olympialaiset, vaan siitä, oliko Yhdysvaltojen poliittinen järjestelmä olympialiikkeelle liikaa.¹³⁰ Molemmat toteamukset ovat hyvin helppoja

¹²⁵ Coleman 1972.

¹²⁶ *Journal-Sentinel* 1972, 9.

¹²⁷ *Journal-Sentinel* 1972, 9.

¹²⁸ Anderson, Connolly & Eitemeller 1972.

¹²⁹ Berg 2017, 15.

¹³⁰ O'Reilly 1977, 109.

allekirjoittaa, kun perehtyy DOC:n ja CCF:n poliittisiin agendoihin ja siihen, millaisella intohimolla molemmat järjestöt suhtautuivat olympialaisten tuomiin hyötyihin ja haittoihin. Olympialaisprosessin aikoihin paikallinen republikaanihallinto asettui vahvasti kisojen puolelle, ja kyseinen hallinto suorastaan lakaistiin pois virastaan marraskuussa 1972, kun denveriläiset äänestivät kansanäänestyksessä olympialaisten rahoituksen jatkamista vastaan¹³¹. Sen sijaan kisoja jyrkästi vastustanut demokraattiedustaja ja ympäristöaktivisti Richard Lamm valittiin Coloradon kuvernööriksi vuonna 1974 ja hänen hallintoonsa kuului hänen liittolaisiaan CCF:stä¹³² – tuskin menee sattuman piikkiin. Kaiken kaikkiaan olympialaiskysymyksen voi nähdä hieman polarisoituneen puoluepoliittisesti. Kisoja julkisesti puolustaneista toimijoista enemmistö oli republikaaneja, kun taas suurin osa demokraattiedustajista asettui vastustamaan kisoja.

Denverin olympialaisten aktiivinen vastustaminen ei edistänyt pelkästään Lammin poliittista uraa, sillä useat kisoja vastustaneet toimijat tai heitä tukeneet ihmiset etenivät poliittisella urallaan. Näistä ehdottomasti yksi urauurtavimpia oli niin ikään demokraattista puoluetta edustanut Patricia Schroeder, joka valittiin historiallisesti ensimmäisenä naisedustajana Coloradon kongressiin¹³³. Schroeder oli tunnettu muun muassa kärkkäistä mielipiteistään, iloisuudestaan sekä sarkastisesta, ajoittain jopa ilkeästä huumorintajustaan¹³⁴; kampanjoidessaan kongressiin hän muun muassa levitti ympäri kaupunkia postereita, joissa ahdistuneen oloinen, hieman iäkkäämpi rouva laahusti kadulla ja posterin otsikkona oli: “Piristy. Olympialaiset ovat tulossa”¹³⁵.

Denverin olympialaisprosessia oli 1970-luvun alkupuolella värittämässä muutamakin eri järjestö ja komitea, joiden päämäärät riitelivät keskenään. Tässä luvussa olen keskittynyt näistä järjestöistä tutkimukseni ja samalla koko olympialaisprosessin merkittävimpiin; kisoja puolustaneeseen Denverin järjestelykomiteaan DOC:hen sekä kisoja vastustaneeseen ruohonjuuritason järjestöön nimeltä Citizens for Colorado’s Future. Molempien järjestöjen keskeiset toimijat pääsivät olympialaisprosessin tiimoilta tutkimieni sanomalehtien sivuilla ääneen ja täten vaikuttamaan denveriläisiin, erityisesti niihin, jotka olivat kahden vaiheilla

¹³¹ The Spokesman-Review 1975, 18.

¹³² The Spokesman-Review 1975, 18.

¹³³ Lowy, Gustafson & Miller 2003, 38.

¹³⁴ The Cut 2019.

¹³⁵ Lowy, Gustafson & Miller 2003, 35. Teoksen alkuperäinen lainaus: “Cheer up. The Olympics Are Coming.”.

olympialaisten järjestämisestä heidän kotikaupungissaan. Denverin olympialaisprosessi tarjosi sen moninaiisiin vaiheisiin osallistuneille järjestöille poliittisen temmellyskentän, jolla nähtiin denveriläisiin äänestäjiin vaikuttamista muun muassa ihmisten rohkaisun, kansallismielisyyteen vetoamisen sekä karkean liioittelun ja jopa valehtelun muodossa. Järjestöillä oli selkeät tavoitteet, joita kohti ne pyrkivät, eikä likaiseltakaan peliltä valitettavasti välttytty. Denverin järjestelykomitea DOC joutui myrskyn silmään vuoden 1971 loppupuolella, kun Coloradon varakuvernööri John Vanderhoof joutui myöntämään heidän valehdelleen Kansainväliselle olympiakomitealle KOK:lle ja samalle denveriläisille. DOC oli kertonut KOK:lle rakentaneensa 80% olympialaisten puitteista, mutta kysyttäessä tarkemmin siitä, mitä DOC tällä tarkoitti, totesi järjestelykomitea ainakin tieyhteyksien olevan valmiita.¹³⁶ Vanderhoof myönsi julkisesti, että saadakseen kisat Denverin järjestelykomitean täytyi “valehdella hieman”.¹³⁷

Kisoja vastustaneet järjestöt, CCF etunenässä, saivat toiminnalleen lisää polttoainetta 1970-luvun alkupuolella DOC:n valehdeltua paikallisille olympialaisten budjetista ja kisapaikkojen kunnosta. Merkkejä olympialaisia vastustavasta liikehdinnästä oli kuitenkin havaittavissa jo huomattavasti aiemmin. 1960-luvulla Yhdysvaltojen kansalaiset alkoivat taloudellisen kasvun sijasta priorisoimaan sosiaalista yhdenmukaisuutta, turvallisuutta ja hyvää elämänlaatua. Tällaiseen ajatteluun vaikuttivat muun muassa Vietnamin sodasta aiheutuneet protestit sekä päätään nostanut kansalaisoikeusaktivismi.¹³⁸ Myös Yhdysvalloissa 1960- ja 1970-lukujen taitteessa lisääntynyt työttömyys sekä kiihtyvä inflaatio vaikuttivat ihmisten mielipiteisiin olympialaisten järjestämisestä.

3.2 “Hinnalla millä hyvänsä” – epäluottamusta ja erimielisyyksiä

Denverin olympialaisprosessia olivat vesittämässä niin taloudelliset kuin ympäristölliset tekijät. 1970-luvun alussa käydyssä keskustelussa vuoden 1976 talviolympialaisten järjestämisestä nousi esiin kuitenkin myös inhimillisempiä ja aineettomia tekijöitä, jotka vaikuttivat paikallisten ajatuksiin olympialaisista. Pitkin olympialaisprosessia ja lisääntyvissä

¹³⁶ Lund 1971, 82.

¹³⁷ Lund 1971, 82.

¹³⁸ Berg 2023, 2-3.

määrin kansanäänestyksen lähestyessä äänestäjien epäluottamus Denverin järjestelykomiteaa kohtaan kasvoi.

Denverin kisoja järjestäneet tahot olivat asettaneet itselleen selkeän tavoitteen, kun Denver valittiin toukokuussa 1970 isännöimään vuoden 1976 talviolympialaisia; kisat järjestetään Denverissä, vaikka joistain lajeista jouduttaisiinkin luopumaan.¹³⁹ Näin uhmakkaasti julisti Denverin järjestelykomitean puheenjohtaja Bob Pringle ja toimi samalla koko DOC:n ja muidenkin kisajärjestäjien ja kisoja puolustaneiden tahojen äänitorvena. Denverin olympialaisten järjestäjien yhtenä prioriteettina oli tuottaa Denverin kaupungille taloudellista kasvua ja kehitystä. Valitettavasti heidän kannaltaan suurin osa Denverin asukkaista ei ollut samaa mieltä.¹⁴⁰

Merkillepantavaa Denverin olympialaisprosessia tutkittaessa on erityisesti nuoremman väestön aktiivinen osallistuminen. Nuorten aikuisten linja vaikutti olevan melko selkeä, kun nuoret aktivistit, etunenässä CCF:n Meg Lundström ja Sam Brown, vastustivat olympialaisten järjestämistä Denverissä äänekkäästi ja nostivat puheenvuoroissaan esille paikallisten ja Denverin järjestelykomitean välisen luottamuspuolan. Brown totesi jälkikäteen kisoja vastustaneiden nuorten olleen onnekseen liian nuoria ja tyhmiä miettimään sen tarkemmin, kuinka rohkeaa ja röyhkeää oli kampanjoida kisoja vastaan.¹⁴¹ Vastassaan heillä oli kuitenkin vanhemmista ja kokeneemmista päättäjistä koostuva Denverin järjestelykomitea, johon kuului muun muassa Coloradon kuvernööri John A. Love. Lundströmin ja Brownin esimerkin myötä myös järjestöihin kuulumattomat nuoret ilmaisivat huolensa kisoista. Esimerkiksi denveriläisen yliopistolehden mielipidekirjoituspalstalla Denverin olympialaisten nähtiin olevan hyvä asia ainoastaan egoistisille, rahasta kiinnostuneille päättäjille, joita eivät kiinnosta muiden kaupunkilaisten huolet. Denverin olympialaisprosessin ongelmallisena nähnyt kirjoittaja Eduardo Lucero kysyi denveriläisyliopiston sanomalehdessä julkaistussa mielipidekirjoituksessaan, oliko tärkeämpää tarjota kisojen kautta viihdettä aristokraateille kuin tasa-arvoisia päätöksiä vähäosaisemmille denveriläisille.¹⁴²

¹³⁹ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1970, 10.

¹⁴⁰ Blonston 1972, 40.

¹⁴¹ Carpenter 2022.

¹⁴² The Paper 1970.

Tässä työssä pääasiallisena pyrkimyksenäni on selvittää juurisyitä sille, mitkä tekijät johtivat siihen, että Denver joutui luopumaan jo kertaalleen sille myönnettyistä talviolympialaisista neljä vuotta etukäteen ja ensimmäisenä kaupunkina koko olympialaisten historiassa. Vastauksen tähän kysymykseen voi tiivistää yksinkertaisimmillaan siihen toteamukseen, etteivät denveriläiset asukkaat luottaneet DOC:hen ja kisojen puolella olleisiin päättäjiin. Mielenkiinnon kohteet vaikuttivat eroavan liian paljon, jotta yhteisymmärrystä ja sitä kautta olympialaisia olisi koskaan saatu järjestettyä Denverissä. Taloudellisesta kasvusta aiheutunut erimielisyys ei suinkaan ollut ainut, eikä välttämättä edes tärkein erimielisyys. DOC olisi ollut valmis käyttämään kisajärjestelyihin suuren määrän julkisia varoja, mutta denveriläiset eivät olleet samaa mieltä.¹⁴³ Denverin järjestelykomitea olikin käytännössä valmis tekemään mitä tahansa saadakseen talviolympialaiset Denveriin, jopa valehtelemaan saavuttaakseen tavoitteensa.¹⁴⁴

Toukokuussa 1972 Denverin järjestelykomitea esitteli Kansainvälisen olympiakomitean johtokunnalle laatimansa noin 300 sivun mittaisen raportin neljän vuoden päässä hämmöttävistä talviolympialaisista. Raportissaan DOC esitteli melko yksityiskohtaisesti suunnitelmansa koskien muun muassa kisojen markkinointia, televisiointioikeuksia, seremonioita sekä kisapaikkojen rakentamista. Kyseinen raportti sisälsi myös DOC:n puheenjohtajan Carl DeTemplen puheenvuoron, jossa DeTemple vakuutteli kisajärjestelyjen olleen hyvässä vauhdissa huolimatta siitä, kuinka kahden ensimmäisen vuoden aikana prosessi oli sisältänyt myös turhautumisen hetkiä ja ongelmia.¹⁴⁵

Floridalaislehti *Tallahassee Democrat*in toimittaja Gary Blonston kuvaili DOC:n toimintaa suorastaan koomiseksi. Blonston kirjoitti joulukuussa 1972, eli noin kuukautta kansanäänestyksen jälkeen, kuinka DOC onnistui vakuuttamaan Kansainvälisen olympiakomitean KOK:n siitä, että se onnistuisi järjestämään hiihtolajit Denverin keskustan tuntumassa. Vaikka Denverin asukkaat tiesivät, ettei alueella ole riittävästi lunta hiihtolajien järjestämiseen, niin KOK ei ilmeisesti ollut asiasta yhtä tietoinen. Heinäkuussa 1972 DOC:n johtoon noussut sveitsiläissyntyinen Eric Auer osoitti julkisesti katkeruutensa todetessaan edellisen komitean olleen täynnä epäpäteviä ja kyvyttömiä henkilöitä.¹⁴⁶ Tilanne ei

¹⁴³ Blonston 1972, 40.

¹⁴⁴ Blonston 1972, 40.

¹⁴⁵ Organizing Committee for the XII Olympic Winter Games Denver 1976.

¹⁴⁶ Blonston 1972, 40.

todellakaan ollut Auerille kovin ideaali, sillä kansanäänestyksen jälkeen vastassa oli lähes toivoton taistelu olympialaisten pelastamiseksi, koska teoreettinenkin mahdollisuus pitää olympialaistoiveet elossa oli mitättömän pieni. Auer ei suinkaan ollut ainoa, jonka mielestä DOC:n toiminta oli päämäärätöntä puuhastelua. Coloradon budjettikomitean puheenjohtaja Donald Friedman vaati koko DOC:n eroa palauttaakseen luottamuksen olympiajärjestelyihin, jotta Denver voisi saada onnistuneet olympialaiset.¹⁴⁷

3.3 Denverin olympialaisprosessin merkittävimmät yksittäiset toimijat

*“I am not sure you realize the strength of the forces against you.”*¹⁴⁸ - Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtaja 1952-1972 Avery Brundage

1970-luvun alkupuolisko oli coloradolaisessa paikallispolitiikassa Denverin olympialaisprosessin myötä melko värikästä aikaa. Olympialaisten järjestäminen jakoi ihmisten mielipiteitä ja tässä kohtaa kuvaan astui melko suuri määrä olympialaisten järjestelytoimiin, paikalliseen politiikkaan tai molempiin osallistuneita toimijoita. Näiden yksilöiden puheet ja teot olivat pitkälti määrittelemässä koko Denverin olympialaisprosessin etenemistä ja sen lopputulosta. Tässä kappaleessa aion käydä läpi muutaman keskeisimmän toimijan, jotka omien poliittisten asemiensa myötä pystyivät vaikuttamaan ja vetoamaan coloradolaisiin äänestäjiin. Näistä merkittävimpiä olivat Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtajana 20 vuoden ajan toiminut Avery Brundage, Coloradon kuvernööri John A. Love, sekä kisoja vastustanut Richard Lamm.

Yksittäisistä toimijoista Avery Brundagen rooli ja merkitys Denverin olympialaisprosessissa oli erityisen mielenkiintoinen ja jopa melko ristiriitainen. Brundage toimi Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtajana peräti 20 vuoden ajan vuosina 1952-1972. Arvovaltaisen pestinsä myötä hänen mielipiteensä saivat sanomalehdissä melko paljon palstatilaa. Jotkut hänen lausunnoistaan ja mielipiteistään vaikuttivat kuitenkin herättävän 1970-luvun

¹⁴⁷ Berg 2023, 147-148.

¹⁴⁸ Berg 2023, 145. Toukokuussa 1972 Brundage halusi varoittaa Denverin järjestelykomiteaan kuulunutta Yhdysvaltojen olympiakomitean puheenjohtajaa Clifford Buckia denveriläisten keskuudessa kasvaneesta kisoihin kohdistuneesta vastustuksesta. Brundage oli tietoinen siitä, että tulevassa marraskuussa järjestettävässä kansanäänestyksessä denveriläiset todennäköisesti äänestävät olympialaisia ja niihin kohdistettavaa rahoitusta vastaan.

alkupuolella Denverin olympialaisten alla ihmisissä monenlaisia tuntemuksia. Esimerkiksi tammikuussa 1972 Brundage ei suostunut ottamaan kisoja vastustaneen CCF:n jäsentä Richard Lammia vastaan San Fransiscossa, mikä harmitti Lammia suuresti. Lamm totesi tarvitsevänsä apuvoimia agendansa tueksi ja piti kovaa ääntä julkisuudessa siitä, että hänen aito ja vilpitön huolensa Denverin tulevaisuudesta otettaisiin huomioon, ja että se saisi tarpeeksi näkyvyyttä.¹⁴⁹ Brundagelta hän ei kuitenkaan saanut liiemmin sympatiaa.

Brundagen perintö Kansainvälisen olympiakomitean puheenjohtajana on hyvin kiistelty. Osittain tämä johtuu varmasti myös hänen puheenjohtajakautensa aikana vallinneesta myrskyisästä maailmanpoliittisesta tilanteesta.¹⁵⁰ Brundage teki hyvin selväksi mielipiteensä ammattilaisurheilijoiden osallistumisesta olympialaisiin. Hänen mielestään ammattilaisten päästäminen olympialaisiin muuttaisi kisojen luonnetta siihen suuntaan, että kilpailut käytäisiin kapitalististen bisnesmiesten välillä, ei urheilijoiden välillä. Amatööriurheilijat asettuisivat siis epätasa-arvoiseen asemaan.¹⁵¹ Tätä nykyä ammattilaisurheilijat saavat osallistua olympialaisiin joka lajissa muutamia poikkeuksia, kuten jalkapalloa ja tennistä, lukuunottamatta. Olympialaisten urheilulajeista pahin punainen vaate Brundagelle oli alppihiihto, jossa hänen mielestään urheiluvalmistajien markkinointi meni liian pitkälle. Hän jopa vertasi alppihiihtoa “myrkylliseen syöpään”, joka oli ehdottomasti saatava pois olympialaisista.¹⁵²

Kaupallisuuden ja ammattilaisurheilijoiden poistaminen olympialaisista oli Brundagelle sydämen asia. CNN:n verkkosivuilla vuonna 2012 julkaistussa uutisessa toimittaja Bob Greene asettui Brundagen taakse kritisoidessaan olympialaisten nykytilaa Lontoossa 2012 järjestettyjen kesäolympialaisten alla. Greene muun muassa totesi kriittisesti olympialaisiin suhtautuvassa artikkelissaan, etteivät olympialaiset olleet enää olleet olympialaisia Brundagen puheenjohtajakauden jälkeen, vaan kun ammattilaiset saivat osallistua olympialaisiin, niin se oli “lopun alkua”¹⁵³. Brundagen siirryttyä sivuun puheenjohtajan paikalta Kansainvälisen olympiakomitean johtoportaan havahduttiin siihen, kuinka olympialaisista voidaan saada todellinen markkinoinnin ja rikkauksien kultakaivos.¹⁵⁴ Myös kuuluisa amerikkalainen

¹⁴⁹ Hilliard 1972, 6.

¹⁵⁰ Olympics.com.

¹⁵¹ Hartford Courant 1972.

¹⁵² Colorado Springs Gazette-Telegraph 1970.

¹⁵³ Greene 2012

¹⁵⁴ Greene 2012.

olympialaiskriitikko Jules Boykoff allekirjoittaa Greenen näkemykset olympialaisten kaupallisuudesta. Boykoffin mukaan olympialaisten luonne muuttui pysyvästi Brundagen pitkän puheenjohtajakauden myötä;

”By the time Juan Antonio Samaranch took the IOC helm - - neoliberalism was ascendant... Thanks in large part to Samaranch and his successor Jacques Rogge, the modern Olympics cohere with neoliberal capitalism in several ways.”¹⁵⁵

Tätä voidaan pitää Avery Brundagen jälkeensä jättämänä perintönä. Hän oli hyvin urheiluromanttinen päättäjä, joka oli sitä mieltä, että ammattiuurheilijoiden päästäminen olympialaisiin sekä kisojen kaupallisuus turmelisivat kisat ja tämän myötä rehdin ja aidon urheilu- ja olympiahengen¹⁵⁶. Tänä päivänä olympialaiset tavoittavat ihmisiä yli 200 eri maasta. Tämän globaalin televisioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti rahoittaa olympialiikettä ja kasvattaa sen suosiota ympäri maailmaa.¹⁵⁷ Tässä olympialiikkeen voi nähdä myös onnistuneen, sillä olympialaiset kasvavat vuosi vuodelta, toisin kuin Brundage aikanaan toivoi. Viime vuosina kisoja koskevan uutisoinnin ja yleisen keskustelun keskiössä eivät ole olleet niinkään hienot urheilusuoritukset ja upeat kisajärjestelyt, vaan lähinnä kisojen ulkopuoliset tapahtumat, muun muassa entistä valvetuneempien tahojen ja järjestöjen ympäristöhuolet sekä käsistä karanneet budjettilylykset kisojen järjestämisestä.

Denverin olympiaprocessia tarkasteltaessa on helppoa todeta, että pahiten myrskyn silmään joutui Denverin järjestelykomitea. DOC sai rajua mutta ansaittua kritiikkiä siitä, kuinka heidän suunnittelutyönsä ja ennen kaikkea toteutuksensa olivat lapsen kengissä. DOC:hen kuulunut Coloradon kuvernööri John A. Love oli yksi Denverin olympiahankkeen merkittävimpiä ja tunnetuimpia puolustajia. Siinä missä Brundage otti asiakseen pitää kaupallisuuden ja ammattiuurheilijat poissa olympialaisista, Loven ensisijaisena tavoitteena oli saada vuoden 1976 talviolympialaiset Denveriin – harva ihminen Denverissä itse asiassa halusi niitä yhtä paljon kuin Love.¹⁵⁸ Loven toimintaa kisojen merkittävänä puolestapuhujana motivoi kiistatta olympialaisten myötä tuleva noste hänen poliittiselle uralleen. Hänen rooliaan Denverin olympiaproessin kohdalla tarkasteltaessa onkin hyvin mielenkiintoista

¹⁵⁵ Boykoff 2013, 3.

¹⁵⁶ Greene 2012.

¹⁵⁷ Olympics.com.

¹⁵⁸ Gorski 2002, A1.

huomioida myös hänen sanansa ja tekonsa sen jälkeen, kun olympialaiset äänestettiin pois Denveristä. Toisin kuin monet muut kisoja kannattaneet päättäjät, Love myönsi tappionsa heti kansanäänestyksen jälkeen ja totesi, ettei kisoja voida pakottaa ihmisten kurkuista alas, mikäli he eivät halua niitä¹⁵⁹.

Kuvernööri Love ja hänen kommenttinsa olivat todella paljon esillä vuosina 1970-1972, kun Denverin olympialaisten rahoituksesta käytiin kovaa kamppailua. Hän sai osakseen kovaa kritiikkiä, sillä kisoja vastustaneet tahot kyseenalaistivat muun muassa hänen julkilausumiansa arvioita kisojen kustannuksista sekä veronmaksajien osuutta niistä. Denverin järjestelykomitea ja Love joutuivat median hampaisiin myös siitä syystä, että heidän toimintansa arvioitiin olevan vastuutonta ja Denverin asukkaista alkoi tuntumaan, ettei heille kerrottu aivan kaikkea.

Vaikka tilanne näytti kisoja puolustaneiden näkökulmasta haastavalta kisoihin kohdistuneen lisääntyneen vastustuksen myötä, Love ei suostunut luovuttamaan. Hän perusti ennen marraskuun kansanäänestystä vastaiskuna Citizens for Colorado's Futurelle komitean nimeltä Light the Torch Now (LTN), jonka tarkoituksena oli pyrkiä kumoamaan CCF:n esittämiä argumentteja kisoja vastaan.¹⁶⁰ Utahilaislehti *The Mountain Flowerin* toimittaja Mike Whitney viittasi Loven perustaman komitean nimeen ja kirjoitti tammikuussa 1973, kuinka Loven soihtu ei kuitenkaan marraskuisen kansanäänestyksen myötä koskaan syttynytkään.¹⁶¹

Denverin olympialaisten kuivumisessa kasaan Citizens for Colorado's Futurella, eli CCF:llä, voidaan kiistatta todeta olleen todella merkittävä rooli. Heti kisojen myöntämisen jälkeen perustettu organisaatio otti tavoitteekseen saada kisat pois Denveristä ja tämän myötä turvata Coloradon asukkaiden talous ja varjella Coloradon alueen upeaa luontoa.¹⁶² CCF oli olympialaisia jyrkästi vastustanut ryhmä, joka koostui pitkälti nuorista ihmisistä.¹⁶³ Yksi järjestön johtohahmoista, ainoastaan 24-vuotias Meg Lundstrom, kertoi kansanäänestyksen jälkeen riemuissaan, kuinka he olivat tyytyväisiä lopputulokseen, vaikka loppua kohti heidän ryhmässään alkoi kasvaa huoli siitä, miten äänestyksessä käy. Lundstromin mukaan CCF:n toimintaa ajoivat eniten kaksi tekijää: olympialaisten suuret kustannukset sekä niiden

¹⁵⁹ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972.

¹⁶⁰ Whitney 1973, 5.

¹⁶¹ Whitney 1973, 5.

¹⁶² The Star Press 1972.

¹⁶³ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972.

aiheuttama sattumanvarainen väestönkasvu Coloradossa.¹⁶⁴ Lundstromia merkittävämpi ja vaikutusvaltaisempi tekijä CCF:n toiminnan kannalta oli kuitenkin Coloradon yleiskokouksen demokraattijäsen Richard Lamm, joka toimi vuosina 1975-1987 myös Coloradon kuvernöörinä. Lamm koki, etteivät Denverin olympialaisia järjestävät tahot ottaneet päätöksissään ja tekemisissään Coloradon ympäristötekijöitä huomioon. Hän kertoi Ski-lehdelle jouluna 1971 ongelmistaan olympialaisten järjestäjätahojen kanssa. Lammin mukaan aina, kun hän kysyi olympialaisten ekologisuudesta, järjestäjätahot käskivät hänen olevan murehtimatta niistä, sillä ne olivat jo hoidossa.¹⁶⁵

Näin jälkikäteen tarkasteltuna Citizens for Colorado's Future'n saama kannatus ja se, kuinka heitä alettiin ottaa olympialaisprosessin edetessä entistä vakavammin huomioon myös päättäjien keskuudessa, on melko vaikuttavaa varsinkin, kun otetaan huomioon olympialaisten suuruusluokka. Kyseessä oli ainutlaatuinen ryhmittymä, joka onnistui tuomaan kisoja vastustaneet paikalliset yhteen ja lopulta periksiantamattomalla lobbaamisellaan ja luomallaan lumipalloefektillä saamaan kisat pois Denveristä. Täytyy kuitenkin muistaa, että vaikka CCF oli merkittävä kisoja vastustanut järjestö, se ei suinkaan ollut ainoa. Esimerkiksi Protect Our Mountain Environment (POME) pyrki nimensä mukaisesti suojelemaan ensisijaisesti Coloradon alueen vuoristoista luontoa. Denverin olympialaisprosessin kohdalla se keskittyikin kyseenalaistamaan kisapaikkojen järkevyyttä sekä niiden rakennuksista aiheutuneita kustannuksia paikallisille ja ympäristöhaittoja kauniille vuoristoille. Myös POME:n toiminta perustui ruohonjuuritason vaikuttamiseen. Järjestö muodostui alun perin muutamasta henkilöstä, joiden yksityisille maa-alueille Denverin järjestelykomitea suunnitteli muun muassa maastohiihto- ja mäkihyppykilpailuja.¹⁶⁶

Denverin olympialaisprosessiin osallistuneiden toimijoiden roolin voi siis nähdä hyvin merkittävänä sen kannalta, miten Denverin olympialaisjärjestelyiden lopulta kävi. Coloradon alueen lehdistö asettui pitkälti Denverin järjestelykomitean taakse ja levikiltään suuret sanomalehdet, kuten *The Denver Post*, pyrkivät maalaamaan kisoista positiivista kuvaa valaen samalla lukijoihin uskoa siitä, että olympialaiset olisivat Denverille mahtava asia. Kisoja vastustaneiden suorittama työ vetosi kuitenkin kaupunkilaisiin tehokkaammin, eivätkä

¹⁶⁴ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972.

¹⁶⁵ Moore 2015.

¹⁶⁶ Lund 1971, 82.

kisoja puolustaneet tahot DOC etunenässä useista yrityksistään huolimatta onnistuneet vakuuttamaan äänestäjiä puolelleen.

4 Päätäntö

4.1 Yhteenveto ja pohdinta

Lähtökohdat talviolympialaisten järjestämiseen Denverissä vuonna 1976 eivät olleet kaikista otollisimmat. Jo heti kisojen myöntämisen jälkeen kesällä 1970 toimittajien keskuudessa ympäri maailmaa pohdittiin, myönsikö Kansainvälinen olympiakomitea Denverille kisat Yhdysvaltain 200. juhlavuoden ja Denverin kaupungin 100-vuotisjuhlan kunniaksi. Samaan aikaan Denverissä ihmiset olivat suhtautuneet kisoihin varauksella jo vuosia ennen kuin niitä edes myönnettiin, mutta kisoja vastustaneet tahot eivät olleet siinä vaiheessa vielä kovin järjestäytyneitä.¹⁶⁷ Denverin epäonnistunutta olympialaisprosessia tutkinut amerikkalaisprofessori Adam Berg tiivistää väitöskirjassaan olympialaisprosessin epäonnistumiseen johtaneet syyt kahden tekijän yhteisvaikutukseen; paikallisten muuttuneeseen näkemykseen kaupungin taloudellisesta kasvusta sekä laajentuneeseen ymmärrykseen kansalaisuudesta ja kansalaisoikeuksista poliittisena voimana.¹⁶⁸ Onkin melko ironista, että Denverin talviolympialaisia hakeneiden tahojen motiivi saada kisat oli kaupungin taloudellinen kasvu, mutta lopulta tuo halu saada talouskasvua johti konflikteihin paikallisten ja päättäjien välillä, ja oli osaltaan viemässä kisoja pois Denveristä.

Bergin väitöskirjan analyysi Denverin olympialaisprosessin epäonnistumisesta sivuaa myös vastauksia omiin tutkimuskysymyksiini. Kuten tässä tutkimuksessa olen esittänyt, Denverin olympialaisprosessin kaksi suurinta kompastuskiveä liittyivät taloudellisiin ja ympäristöllisiin tekijöihin. Niin äänestäjät kuin jotkut päättäjätkin totesivat, että paikallisten verovaraille löytyi parempaakin käyttöä kuin muun muassa tekolumi ja sillä aiheutettavat ympäristöhaitat Coloradon alueen kauniille vuoristoille. Denverin järjestelykomitean DOC:n läpinäkymättömyys ja melko amatöörimäinen ote olympialaisten kaltaisen valtavan urheilutapahtuman organisoimisessa herätti kansalaisissa epäluuloja ja lisääntyvää kisoihin kohdistunutta vastustusta. Tämän voi nähdä osaltaan romuttaneen DOC:n haaveet olympialaisten järjestämisestä. Denverin olympialaisprosessin tulosta tarkasteltaessa erityistä tunnustusta täytyy antaa Citizens for Colorado's Future -järjestölle, jonka ruohonjuuritasolta alkanut työ onnistui historiallisesti viemään olympialaiset pois kaupungista saamalla ihmisiä

¹⁶⁷ Whitney 1973, 5.

¹⁶⁸ Berg 2016, 3.

puolelleen vakuutettuaan olympialaisten järjestämisen haittavaikutuksista. Vaikka DOC:n voi nähdä kaivaneen omaa kuoppaansa huonosti organisoidulla ja ajoittain epärehelliselläkin toiminnallaan, CCF:n suorittama työ kirjaimellisesti ovelta ovelle oli ensiarvoisen tärkeää. Ei sovi kuitenkaan unohtaa, että aktiivisia olympialaisten puolestapuhujia löytyi vielä aina vuoden 1973 alkuun asti. Mitään konkreettista he eivät kuitenkaan onnistuneet saamaan aikaan. Kaiken kaikkiaan Denverin järjestelykomitea ei saanut missään vaiheessa denveriläisten luottamusta, mikä olisi ollut ensiarvoisen tärkeää olympialaisten kaltaista projektia suunniteltaessa ja toteutettaessa. Sen sijaan kuilu kansalaisten ja päättäjien välillä kasvoi entisestään, minkä voi nähdä sinetöineen Denverin luopumisen vuoden 1976 talviolympialaisten isännöimisestä suurilta osin jo neljä vuotta ennen kuin kisojen olisi pitänyt alkaa.

Sanomalehtien rooli kisojen puolestapuhujana ja Denverin järjestelykomitean äänitorvena jäi kansanäänestyksen tulosta tarkasteltaessa hieman piippuun. Lehdissä kirjoitetut uutiset eivät uponneet äänestäjiin toivotulla tavalla, eikä Denverin järjestelykomitea saanut pyrkimyksilleen voittoa äänestäjät puolelleen tarvittavaa apua *The Denver Postilta* ja muilta kisoja avoimesti puolustaneilta lehdiltä. CCF:n onnistunut työ yhdistettynä *Colorado Springs Gazette-Telegraphin* kaltaisiin puolueettomampiin ja kriittisemmin olympialaisprosessia tarkasteleviin lehtiin vaikutti denveriläisiin tehokkaammin. Jälkikäteen tapahtuva spekulointi on yleensä melko hyödytöntä, mutta olisi ollut mielenkiintoista nähdä, kuinka kansanäänestyksen tulos olisi muuttunut, jos Denverin järjestelykomitea olisi hoitanut tehtävänsä avoimemmin ja rehellisellä, ammattimaisemmalla otteella.

Coloradon osavaltion pääkaupunki Denver ei siis vielä tähänkään päivään mennessä ole muutamista yrityksistään huolimatta päässyt järjestämään (talvi)olympialaisia. 1970-luvun alussa kaupungille tarjoutui siihen mahdollisuus, mutta melko nopeasti kävi selväksi, etteivät Denverin asukkaat asettuneet olympialaisjärjestelyjen ja niistä koituvien lisääntyneiden kunnallisverojen taakse. Onkin lähes paradoksaalista, että vuoden 1976 talviolympialaisten järjestämisestä oli epävirallisesti kiinnostunut kaiken kaikkiaan 20 kaupunkia, ja niiden joukosta valikoitui juuri Denver, joka ei pystynyt isännöimään kisoja¹⁶⁹. Kovin pitkäksi aikaa ei kuitenkaan Yhdysvaltojen tarvinnut jäädä ilman talviolympialaisten isännöimistä, sillä

¹⁶⁹ Nygrén 1977, 168.

vuoden 1980 talviolympialaiset järjestettiin Lake Placidissa, New Yorkin osavaltiossa¹⁷⁰. Siinä missä Denverin olympialaishaaveet kaatuivat osittain suunnitelmiin tekolumen käytöstä, Lake Placidin olympialaisten kisaolosuhteet pelastettiin juurikin keinotekoisella lumella, ensimmäistä kertaa olympialaisten historiassa.¹⁷¹

On hyvin haastavaa arvioida, millaisia lyhyt- ja pitkäkestoisia vaikutuksia Denverin olympialaisilla olisi ollut kaupungille ja sen asukkaille. Mahdollisten olympialaisten vaikutusta esimerkiksi paikallisten pelkäämään kaupungin liialliseen kasvuun on mahdotonta tietää jälkikäteen.¹⁷² Toisaalta useita kymmeniä vuosia olympialaisprosessin jälkeen käyty spekulointi ei ole muutenkaan kovin hedelmällistä, eikä se hyödytä oikeastaan ketään. *The Guardianin* urheilutoimittaja Jack Moore kuitenkin pohti vuonna 2015 kirjoittamassaan artikkelissa tämänhetkisten denveriläisten olevan kiitollisia niille paikallisille, jotka “pelastivat heidät itse itseltään”.¹⁷³ Mooren toteamuksen voi nähdä olevan jossain määrin arvailua sekä viihdyttävään journalismiin usein kuuluvaa liioittelua ja olettamista. Hänen näkemyksensä on kuitenkin myös helppoa allekirjoittaa, kun tarkastelee viime vuosina ja vuosikymmeninä olympialaisia järjestäneiden kaupunkien velan määrää ja esimerkiksi kisaapaikkojen rakentamisista aiheutuneita ympäristöllisiä haittatekijöitä.

Denverin olympialaisprosessin tiimoilta jatkotutkimukselle olisi varmasti oma tilauksensa. Kuten johdantokappaleessa totean, kyseisestä tapauksesta on tehty akateemista tutkimusta hyvin vähän johtuen mahdollisesti siitä yksinkertaisesta faktasta, että suurempi yleisö ei ole koskaan edes kuullut Denverin yrityksestä järjestää olympialaisia 1970-luvun alussa. Denverin olympialaisprosessiin liittyvä tutkimus voisi keskittyä vaikkapa selvittämään tarkemmin paikallisten näkemyksiä ja niiden muutoksia prosessin edetessä; olivatko esimerkiksi kansanäänestyksessä samalla puolella olleiden motiivit ja sosioekonomiset asemat ja taustat samankaltaisia, vai selittikö äänestyskäyttäytymistä paremmin kisoja vastustaneiden tahojen onnistunut kampanjointi. Denverin olympialaisprosessin jatkotutkimusta voisi lähestyä myös talouden näkökulmasta. Tällöin keskittyminen voisi olla tässäkin tutkimuksessa esiin nousseessa Denverin järjestelykomitean järjestöissä budjettiarviossa. Kyseistä budjettiarviota voisi käyttää tapausesimerkkinä vaikkapa

¹⁷⁰ Olympics.com.

¹⁷¹ Duncan 2022

¹⁷² Gorski 2002, A1.

¹⁷³ Moore 2015.

vertailevaa tutkimusta tehtäessä muiden kaupunkien budjettiarvioiden koostumiseen, ja pyrkiä löytämään yhteisiä ja erottavia tekijöitä pieleen menneiden budjettiarvioiden taustalla.

Vielä yhtenä vaihtoehtona tutkimusaiheeni tiimoilta suoritettavalle jatkotutkimukselle voisivat olla myös yleisesti Denverin ja/tai Coloradon yritykset saada järjestettyä talviolympialaisia, sillä ne eivät rajoitu pelkästään vuoden 1976 talviolympialaisiin. Tällaisen tutkimuksen kohdalla pääasiallinen keskittyminen voisi olla siinä, miksi Denver ei ole soveltunut olympialaisten järjestäjäkaupungiksi. Millainen kaupungin ylipäättään tulisi muun muassa infrastruktuuriltaan olla, jotta se voisi soveltua järjestämään olympialaisten kaltaisen massiivisen kokoluokan ja alati kasvavan urheilutapahtuman? Esimerkiksi keväällä 1989 *The New York Times* uutisoi, kuinka Coloradon olympiakomitea aikoi tulevana kesänä esittää Yhdysvaltojen olympiakomitealle USOC:lle halukkuutensa isännöidä vuoden 1998 talviolympialaisia¹⁷⁴.

Denverin haaveet olympialaisten järjestämisestä nousivat pintaan uudelleen muutama vuosi sitten, kun kaupunki harkitsi vuonna 2019 tarjouksen tekemistä talviolympialaisista vuodelle 2030. Idea ammuttiin kuitenkin melko nopeasti alas, kun kisoja alettiin vastustaa kampanjalla nimeltä NOlympics. Kyseiseen kampanjaan osallistui vielä viimeisinä elinvuosinaan 1970-luvun olympialaisprosessissa merkittävässä roolissa ollut Richard Lamm.¹⁷⁵ Lyhyessä historiakatsauksessaan Denverin ja olympialaisten välistä suhdetta käsitellyt Denverin yliopiston virallinen opiskelijalehti piti epätodennäköisenä sitä, että Denver tulisi enää koskaan hakemaan olympialaisia, sillä niistä on tullut vuosi vuodelta entistä vähemmän houkuttelevat kisat järjestää¹⁷⁶. Tutkimuksen saralla vaihtoehtoja löytyisi siis useampiakin, sillä tutkimusaiheena Denverin ja olympialaisten välisestä suhteesta on vasta raapaistu pintaa. Denverin 1970-luvun alun tapauksen kohdalla kyseessä ei tosin ole tutkimuksellisesta näkökulmasta mikään varsinainen runsaudensarvi, onhan kyse kuitenkin yksittäistapauksesta.

¹⁷⁴ Schmidt 1989, 18.

¹⁷⁵ Hargrave 2022.

¹⁷⁶ Hargrave 2022.

4.2 Krakova – eurooppalainen 2010-luvun vastine Denverin olympialaisprosessille

Vaikka Denverin tapaus on olympialaisten historiassa hyvin ainutlaatuinen, se ei kuitenkaan ole ainut kerta, kun paikalliset ovat asettuneet olympialaisten järjestämistä vastaan kotikaupungissaan. Esimerkiksi Tokiossa vuonna 2021 järjestetyt kesäolympialaiset saivat osakseen paljon negatiivista julkisuutta pitkälti Japanissa pahasti jyllänneen COVID19-viruksen takia. Japanilaisen sanomalehden Asahi Shimbunin suorittaman ja julkaiseman gallupin mukaan peräti yli 80% japanilaisista vastusti kisojen järjestämistä kesällä 2021¹⁷⁷. Pahimman koronavirusepidemian aikoihin järjestetyt urheilukisat eivät kenties ole täysin vertailukelpoisia “normaaliaikoina” järjestettyihin kisoihin, mutta vaikkapa Tokion tapauksen, jota varjostivat koronaviruksen lisäksi myös valtaiset budjettiylitykset, voi nähdä toimivan tietynlaisena esimerkkinä olympialaisten nykytilasta ja niihin suhtautumisesta.

Vastaavanlainen esimerkki olympialaisiin kohdistuvasta kritiikistä ja vastarinnasta löytyy myös Euroopan mantereelta. Puola isännöi vuoden 2012 jalkapallon EM-kisoja yhdessä Ukrainan kanssa onnistuneesti. Nälkä kasvoi syödessä, ja Puolan poliittinen eliitti halusi lisää. Eliitin johdolla puolalaiset poliitikot pyrkivät saamaan vuoden 2022 talviolympialaisia Krakovaan, suurimpana motivaationaan maan taloudellinen kasvu ja tämän myötä tapahtuva yhteiskunnallinen kehitys.¹⁷⁸ Kyseiset tavoitteet olivat myös Denverin tapauksen kohdalla tärkeitä motivaattoreita kaupungin hakiessa vuoden 1976 talviolympialaisia. Pikkuhiljaa krakovalaiset nousivat kuitenkin vastarintaan Kraków Against the Olympics -järjestön johdolla ja onnistuivat ajamaan läpi kansanäänestyksen siitä, tulisiko Krakovan järjestää olympialaisia vai ei. Vaikka paikalliset viranomaiset olivat aluksi haluttomia kansanäänestykselle, saattoi sen nähdä melko väistämättömänä tapahtumana, sillä paine kisoja vastustaneilta tahoilta kasvoi ja samalla kisojen kannatus heikkeni entisestään.¹⁷⁹ Lopulta toukokuussa 2014 järjestetyssä kansanäänestyksessä noin 70% äänesti kisoja vastaan, ja tämän myötä Krakova luopui lopullisesti suunnitelmistaan isännöidä vuoden 2022 talviolympialaisia. Krakovan pormestari Jacek Majchrowski oli tulokseen äärimmäisen pettynyt ja löysi siihen syntipukin Puolan olympiakomiteasta, joka oli menettänyt kansalaisten luottamuksen. Kaiken kaikkiaan Krakovan yrityksessä saada olympialaisia oli

¹⁷⁷ Uusimaa 2021.

¹⁷⁸ Mazurkiewicz 2021, 6.

¹⁷⁹ Mazurkiewicz 2021, 11.

siis hyvin paljon samankaltaisuuksia kuin Denverin olympialaisprosessissa. Toisaalta esimerkiksi sosiaalisen median olemassaolon ja sen voiman krakovalaisten kisoja vastustaneiden poliittisena välineenä voi nähdä yhtenä merkittävänä erona näitä tapauksia vertailtaessa.

Yhtenä oleellisena erona Denverin ja Krakovan olympialaisprosesseista nousee myös kansanäänestysten järjestäminen. Molemmissa kaupungeissa järjestettiin kansanäänestys, jolla pyrittiin erilaisilla kysymystenasetteluilla hakemaan vastausta käytännössä siihen, halusivatko paikalliset järjestää olympialaiset kotikaupungissaan. Juurikin kysymystenasettelut näissä äänestyksissä erosivat toisistaan melko paljon, ja etenkin Denverissä sekä kisoja puolustaneet että vastustaneet tahot kritisoivat kysymyksen muotoilun epäselvyyttä. Denverin kansanäänestyksessä äänestämällä ”kyllä” äänestäjä halusi, että osavaltion rahoitusta kisoihin ei jatketa, kun taas äänestämällä ”ei” äänestäjä näytti vihreää valoa kisojen rahoituksen jatkamiselle ja tämän myötä kisojen järjestämiselle¹⁸⁰. Krakovan kansanäänestyksessä kysymyksenasettelun voi nähdä olleen yksinkertaisempi, kun ihmisiltä kysyttiin suoraan, olivatko he kisojen kannalla¹⁸¹.

Näin jälkikäteen tarkasteltuna voisi todeta olleen melko naiivia mennä sen taakse, että äänestystulokseen vaikuttaisi oleellisesti kysymyksenasettelun haastavuus. Denverissä äänestystuloksen jälkeen useat kisoja puolustaneet tahot nielivät tappionsa, mutta jotkut esittivät kritiikkinsä äänestystä ja sen luotettavuutta kohtaan. Esimerkiksi DOC:n edustaja Neil Allen kritisoi äänestyksen ”tosiasiallisuutta ja rehellisyyttä” ja pohti, tiesivätkö kisojen rahoitusta vastaan äänestäneet ihmiset äänestäneensä samalla myös koko talviolympialaisten järjestämistä vastaan¹⁸². Kyseessä on toki siinä mielessä aiheellinen pohdinta, että on haastavaa arvioida luotettavasti, kuinka suuri osa rahoituksen lopettamisen puolesta äänestäneistä ihmisistä oli myös sitä mieltä, ettei halunnut olympialaisia kotikaupunkiinsa, vaikka rahoitus saataisiin järjestettyä jollain muulla tavoin. Tutkijan silmin tällainen äänestyksen jälkeen tapahtuva avautuminen näyttäytyy kuitenkin huonon häviämisen lisäksi myös tietyllä tapaa äänestäjien ja heidän luetunymmärtämisensä aliarvioimisena.

¹⁸⁰ Colorado Springs Gazette-Telegraph 1972, 22.

¹⁸¹ Mazurkiewicz 2021, 12

¹⁸² The Bee 1972, 43

5 Lähteet ja kirjallisuusluettelo

Alkuperäislähteet

Sanomalehtiaineisto

Arizona Daily Star 1972
Casper Star-Tribune 1971
Colorado Daily 1972
Colorado Springs Gazette-Telegraph 1969-1972
Denver Herald Dispatch 1972
Eugene Register Guard 1972
Grand Junction Daily Sentinel 1972
Greeley Daily Tribune 1972
Iowa City Press-Citizen 1972
Journal Sentinel 1972
Oakland Tribune 1972
Rocky Mountain News 1972
Tallahassee Democrat 1972
The Bee 1972
The Billings Gazette 1968
The Boston Globe 1972
The Christian Science Monitor 1972
The Denver Post 1972
The Gazette 2002
The Lexington Herald 1970
The Los Angeles Times 1977
The Miami Herald 1972
The Montreal Star 1971
The Mountain Flower 1973
The New York Times 1972, 1989, 2011
The Oil City Derrick 1972
The Paper 1970
The Salt Lake Tribune 1971
The Sault Daily Star 1971
The Spokesman-Review 1975
The Town Talk 1970
The Washington Post 2022
Westside Recorder 1972

Muut alkuperäislähteet

Anderson, B., Connolly, J. & Eitemeller, J. (1972). Abstract of votes cast at the primary election and at the general election. State of Colorado. Viitattu 6.3.2023.

<https://www.sos.state.co.us/pubs/elections/Results/Abstract/pdf/1900-1999/1972AbstractBook.pdf>

Denverin järjestelykomitean raportti: Organizing Committee for the XII Olympic Winter Games Denver 1976. Viitattu 26.3.2023.

<https://library.olympics.com/Default/doc/SYRACUSE/53713/report-of-xii-olympic-winter-games-1976-denver-for-international-olympic-committee-executive-board-1?lg=en-GB>

Kirshenbaum, J. (20.11.1972). Voting to Snuff The Torch. *Sports Illustrated*. Viitattu 6.4.2023. <https://vault.si.com/vault/1972/11/20/voting-to-snuff-the-torch>

Lund, M. (1971). Their new Alps, Part II: The Coming Despoliation. *Ski*, 82.

Tutkimuskirjallisuus

Aaltio-Marjosola, I. (1999). Case-tutkimus metodisena lähestymistapana. Viitattu 15.4.2022. <https://metodix.fi/2014/05/19/aaltio-marjosola-casetutkimus/>

Bairner, A., Kelly, J., & Lee, J. W. (2016). Routledge handbook of sport and politics. Routledge.

Berg, A. (2016). Denver '76: The Winter Olympics and the politics of growth in Colorado during the late 1960s and early 1970s. The Pennsylvania State University. Viitattu 25.3.2023. https://etda.libraries.psu.edu/files/final_submissions/13199

Berg, A. (2017). Bringing Direct Democracy to Middle-America: Citizens for Colorado's Future and the 1976 Denver Olympics. LA84 Foundation.

Berg, A. (2023). The Olympics that never happened: Denver '76 and the politics of growth (First edition.). University of Texas Press.

Boykoff, J. (2013). Celebration Capitalism and the Olympic Games. Routledge.

Boykoff, J., & Project Muse. (2014). Activism and the Olympics: Dissent at the Games in Vancouver and London. Rutgers University Press.

Buck, S. J. (1996). Understanding Environmental Administration and Law. Island Press.

Carpenter, L. (23.1.2022). The story behind the Denver Olympics 1976 that never happened. *The Washington Post*. Viitattu 3.3.2023. <https://www.washingtonpost.com/sports/olympics/2022/01/23/denver-olympics-1976-voter-referendum/>

Clarendon, D. (19.7.2021). How the Olympics Can Leave Host Cities With Billion-Dollar Debts. *Market Realist*. Viitattu 24.3.2023. <https://marketrealist.com/p/how-is-the-olympics-funded/>

Colorado General Assembly. (2023). Legislators. Viitattu 1.6.2023. <https://leg.colorado.gov/legislators>

- Denver The Mile High City. Mayor's Office. Viitattu 22.2.2023.
<https://www.denvergov.org/content/denvergov/en/mayors-office/about-the-office-of-the-mayor/history-of-the-office.html>
- Duncan, T. (11.2.2022). How snowmaking saved the 1980 Winter Olympics in Lake Placid. *The Washington Post*. Viitattu 8.3.2023.
<https://www.washingtonpost.com/weather/2022/02/11/olympics-lake-placid-snowmaking-1980/>
- Francis, M. (28.5.2021). Pacific Professor Boykoff in Forefront of Movement Against Tokyo Summer Olympics. *Pacific University Oregon*. Viitattu 1.6.2023.
<https://www.pacificu.edu/about/media/pacific-professor-boykoff-forefront-movement-against-tokyo-summer-olympics>
- Fuchs, J. (6.2.2018). 'Colorado would be laughing stock of the world': Remembering Denver's Disastrous 1976 Olympic bid. *Sports Illustrated*. Viitattu 15.11.2022.
<https://www.si.com/olympics/2018/02/06/winter-games-denver-olympics-bids-1976>
- GamesBids.com (24.1.2011). Past Olympic host city election results. *GamesBids*. Viitattu 16.11.2022.
<https://web.archive.org/web/20110124022022/http://www.gamesbids.com/eng/past.html>
- Gibson, O. & Gayle, D. (27.5.2015). Fifa officials arrested on corruption charges as World Cup inquiry launched. *The Guardian*. Viitattu 3.10.2022.
<https://www.theguardian.com/football/2015/may/27/several-top-fifa-officials-arrested>
- Gorski, E. (6.2.2002). The 1976 non-Olympics in Denver/ Once city says no to Games, it's hard to get them back. *The Gazette*. Viitattu 27.3.2023.
<https://www.proquest.com/docview/268217142/5DAC54D1F44D35PQ/1?accountid=11774>
- Grebey, J. & Shaw, G. (10.2.2022). 34 photos that show how some Olympic venues are left abandoned after the Games end. *Insider*. Viitattu 9.5.2023.
<https://www.insider.com/abandoned-olympic-venues-current-day-pictures-2016-5>
- Greene, B. (23.7.2012). What changed the Olympics forever. *CNN*. Viitattu 8.3.2023.
<https://edition.cnn.com/2012/07/22/opinion/greene-olympics-amateurs/index.html>
- Hargrave, H. (10.1.2022). A brief history of Denver and the Olympics. *DU Clarion*. Viitattu 9.5.2023. <https://duclarion.com/2022/01/a-brief-history-of-denver-and-the-olympics/>
- Hatavara, M., Hydén, L. & Hyvärinen, M. (2013). Introduction, or another story of narrative. Teoksessa Hyvärinen, M. (2013). The travelling concepts of narrative. John Benjamins Pub. Co.
- Husu, A. (18.7.2021). Unelmasta painajaiseksi. *Yle Urheilu*. 4.5.2022. <https://yle.fi/urheilu/3-11999560>
- Kananen, J. (2013). Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Khraiche, M., & Alakshendra, A. (2021). Hosting the Olympics: Why are we always getting the cost wrong? *Managerial finance*, 47(6), 845-855. Viitattu 15.3.2023.
<https://doi.org/10.1108/MF-05-2020-0231>

Lenskyj, H. (2000). *Inside the Olympic Industry: Power, Politics, and Activism*. State University of New York Press.

Lowy, J. A., Gustafson, M., & Miller, K. (2003). *Pat Schroeder: A Woman of the House*. University of New Mexico Press.

Mazurkiewicz, M. (23.11.2021). The Games That Never Happened: Social Reception and Press Coverage of the Kraków Bid for the 2022 Winter Olympics (2012–2014). *The International Journal of the History of Sport*, 38:13-14, 1350-1368. Viitattu 4.3.2023.
<https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/09523367.2021.1997998?needAccess=true&>

Moffatt, M. (28.8.2020). The U.S. Economy of the 1960s and 1970s. *ThoughtCo*. Viitattu 31.5.2023. <https://www.thoughtco.com/us-economy-in-the-1960s-and-1970s-1148142>

Moore, J. (7.4.2015). When Denver rejected the Olympics in favour of the environment and economics. *The Guardian*. Viitattu 4.5.2022.
<https://www.theguardian.com/sport/blog/2015/apr/07/when-denver-rejected-the-olympics-in-favour-of-the-environment-and-economics>

Nygrén, H. (1977). *Politiikkaa olympian ympyröissä*. Scandia-kirjat.

Olson, M. (1982). *The Rise and Decline of Nations: Economic Growth, Stagflation, and Social Rigidities*. Yale University Press.

Olympics.com. 1952: Avery Brundage, fifth IOC President. Viitattu 5.3.2023.
<https://olympics.com/ioc/1952-avery-brundage-fifth-ioc-president>

Pradl, G. (1984). *Narratology: The Study of Story Structure*. ERIC Digest. ERIC Clearinghouse on Reading and Communication Skills.

Preuß, H. k., Andreff, W. k., & Weitzmann, M. k. (2019). *Cost and Revenue Overruns of the Olympic Games 2000–2018*. Springer Fachmedien Wiesbaden.

Sanchez, R. (7/2016). The Agony Of Defeat. *5280 Denver's Mile High Magazine*.

STT. (17.5.2021). Tokion olympialaisten kannatus murenee Japanissa entisestään, maan koronatilanne huonontunut viime viikkoina. *Uusimaa.fi*. Viitattu 4.3.2023.
<https://www.uusimaa.fi/uutissuomalainen/4147487>

The Cut (2019). What Does It Take to Be a 'Likable' Woman in Politics? *The Cut*. Viitattu 7.3.2023. <https://www.thecut.com/article/the-cut-on-tuesdays-episode-13.html>

Vähäsantanen, K., Sévon, E. & Mykkänen, J. (2017). *Narratiivisuus*. KTKS2010 Laadulliset erityismenettelmäopinnot. Kasvatustieteiden ja psykologian tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 9.5.2023.